

RASTEMO ZAJEDNO

Najuspešniji projekti koje EU finansira u Srbiji

Fotografije sa naslovne strane:
Botanička bašta, Beograd
Punjač „Strawberry Drvo“, Beograd

Učinjeni su svi napori da se pronađu vlasnici korišćenih ilustracija i fotografija.

Ova publikacija ima samo informativni karakter. Sadržaj ove brošure predstavlja isključivo odgovornost Informacionog centra Evropske unije u Beogradu.

Brošura je dostupna na internetu na sledećim adresama: www.euinfo.rs i www.europa.rs.

Objavio i štampao Informacioni centar Evropske unije u Beogradu, januara 2015. godine

Projekat finansira Evropska unija

RASTEMO ZAJEDNO

Najuspešniji projekti koje EU finansira u Srbiji

Beograd, 2015.

SADRŽAJ

EU – NAJVEĆI DONATOR U SRBIJI	4
VIŠE STRUJE, MANJE ZAGAĐENJA	8
SUBOTICA: „PREČISTAČ“ SAČUVAO JEZERO.....	10
JEDNAKE ŠANSE ZA OBRAZOVANJE.....	12
ŠANSA ZA NOVI POČETAK.....	14
STOP TRGOVINI LJUDIMA.....	16
SARADNJA TUŽILACA: BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA I KORUPCIJE	18
UČINIMO NEVIDLJIVO VIDLJIVIM: DECA SA SMETNJAMA U RAZVOJU U SRBIJI	20
SRPSKI STUDENTI SUSTIŽU EVROPSKE VRŠNJAKE.....	22
ZAŠTITA POTROŠAČA – JAČANJE PRAVA GRAĐANA.....	24
OPERACIJA INOVACIJA: POKRETAČ KONKURENTNOSTI SRPSKE PRIVREDE	26
GOVORITE EVROPSKI!	28
KANCELARIJA ZA SKRINING RAKA SPASAVA ŽIVOTE.....	30
PODRŠKA UMETNIKA INTERKULTURALNOM UČENJU.....	32
RAD SA INVALIDITETOM: PUNE RUKE POSLA ZA MAJSTORE NAMEŠTAJA	34
NACIONALNA ANTIKORUPCIJSKA KAMPANJA: KORUPCIJA KRADE NAŠU BUDUĆNOST	36
LOKALNE ZAJEDNICE POMAŽU IZBEGLICAMA I RASELJENIMA	38
DRUGA ŠANSA: IZ OGLEDA U SISTEM.....	40
EU INFO MREŽA	42
EU INFO CENTAR.....	44

Dragi čitaocē,

Brošura „Rastemo zajedno” koja je pred Vama, prikaz je nekih od najuspješnijih projekata koje je Evropska unija finansirala u Srbiji. Ovo je samo izbor od velikog broja projekata koji se trenutno sprovode ili su već sprovedeni širom zemlje. U ovom trenutku se sprovodi više od 600 projekata u širokom spektru sektora, a u korist svih građana Srbije. Ti projekti predstavljaju srž podrške EU reformama koje je Vlada Srbije obećala da će sprovesti na putu ka Evropskoj uniji.

Svake godine, EU donira Srbiji oko 200 miliona evra iz IPA (Instrument za pretpristupnu pomoć) fondova, za projekte koji će se realizovati u narednom periodu. Znak posebnog poverenja među nama je činjenica da je Srbija u junu 2014. godine preuzela upravljanje projektima finansiranim sredstvima EU. Evropska komisija je neke od projekata koje je EU finansirala u Srbiji prepoznala kao najbolje primere dobre prakse; drugi projekti su dobili međunarodna ili regionalna priznanja i nagrade. Vrlo smo ponosni na te nagrade jer one predstavljaju najbolje priznanje za naš zajednički rad.

Ponosan sam na činjenicu da je Evropska unija ponudila neposrednu i sveobuhvatnu pomoć nakon katastrofalnih poplava koje su pogodile Srbiju i susedne zemlje u maju 2014. Od tada, EU tesno saraduje sa srpskim vlastima u obnovi i pružanju podrške građanima u poplavljenim područjima. Čišćenjem poplavljenih objekata u Obrenovcu i drugim mestima, volonteri iz država članica EU su, zajedno sa osobljem Delegacije EU, pokazali solidarnost sa građanima Srbije.

Predstavljanjem samo nekih najuspješnijih projekata želeli smo da pokažemo na koji su način fondovi EU pomogli da se poboljša svakodnevni život građana Srbije, od novih obdaništa za decu do rekonstruisanih sistema Termoelektrana „Nikola Tesla”. Osim toga, pokušali smo da ilustrujemo još jedan aspekt naših odnosa: kao što naslov sugeriše, EU i Srbija godinama „rastu zajedno” razvijajući blisko prijateljstvo. Nadamo se da će, čitanjem ove brošure, doći do izražaja to prijateljstvo kao i udruženi napori na ostvarivanju zajedničkog cilja, a to je moderna i napredna Srbija kao punopravna članica evropske porodice. ■

Ambasador **Majkl Devenport**

Šef Delegacije EU u Republici Srbiji

EVROPSKA UNIJA – NAJVEĆI DONATOR U SRBIJI

Sa više od 2,6 milijardi evra bespovratnih sredstava u proteklih 13 godina u svim oblastima, od vladavine prava, preko reforme državne uprave, razvoja društva do zaštite životne sredine i poljoprivrede, Evropska unija je najveći donator u Srbiji. Finansijska pomoć je obezbeđena kroz Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA), čiji je cilj priprema Srbije za preuzimanje i efikasno ispunjavanje obaveza u okviru njenog budućeg članstva u EU. Osim toga, države članice EU pružaju značajnu bilateralnu pomoć.

Srbija je, sa 200 miliona evra pomoći godišnje, najveći primalac bespovratnih pretpristupnih sredstava EU u čitavom regionu Zapadnog Balkana. EU je u Srbiji od 2000. godine sprovela projekte u oblasti **saobraćajne infrastrukture, zdravstva, kvaliteta vazduha i vode, tretmana čvrstog otpada, te u oblasti reforme pravosuđa i državne uprave** sa ciljem pružanja boljih usluga građanima. Poslednjih godina podrška je sve više usmerena na pripreme za članstvo u EU.

Delegacija Evropske unije u Srbiji trenutno sprovodi više od 600 projekata; većina ovih projekata se sprovodi nesmetano, uz punu posvećenost srpskih vlasti i krajnjih korisnika.

Srbija i EU svake godine potpisuju **finansijski sporazum kojim se dodeljuju IPA sredstva** za projekte koji će biti sprovedeni u narednom periodu. Poslednji finansijski sporazum potpisali su 6. juna 2014. godine u Beogradu ministarka bez portfelja zadužena za evropske integracije Jadranka Joksimović i direktor Direktorata za proširenje Evropske komisije Žan Erik Pake. Ovaj program u vrednosti od 197,2 miliona evra sprovodi se putem projekata koji pomažu Srbiji da sprovede reforme u ključnim oblastima poput vladavine prava, državne administracije, socijalnog uključivanja, razvoja privatnog sektora, saobraćaja, životne sredine, energetike i poljoprivrede. Projekti će pomoći reforme, ali i neposredno poboljšati svakodnevni život građana Srbije.

Novina ovog programa je što će Srbija, umesto Delegacije EU u Srbiji, prvi put sama upravljati fondovima EU i sprovoditi projekte. U martu 2014, Evropska komisija je akreditovala srpsku administraciju čime joj je omogućeno da **upravlja projektima EU**. Od 197,2 miliona evra, projekti u vrednosti od 145,6 miliona evra će biti pod upravljanjem Srbije, 33,1 milion evra biće pod upravom Delegacije EU, dok je približno 18 miliona evra namenjeno razvoju aktivnosti organizacija civilnog društva, za finansiranje rešenja stambenih pitanja izbeglica i podršku nauci, istraživanju i obrazovanju.

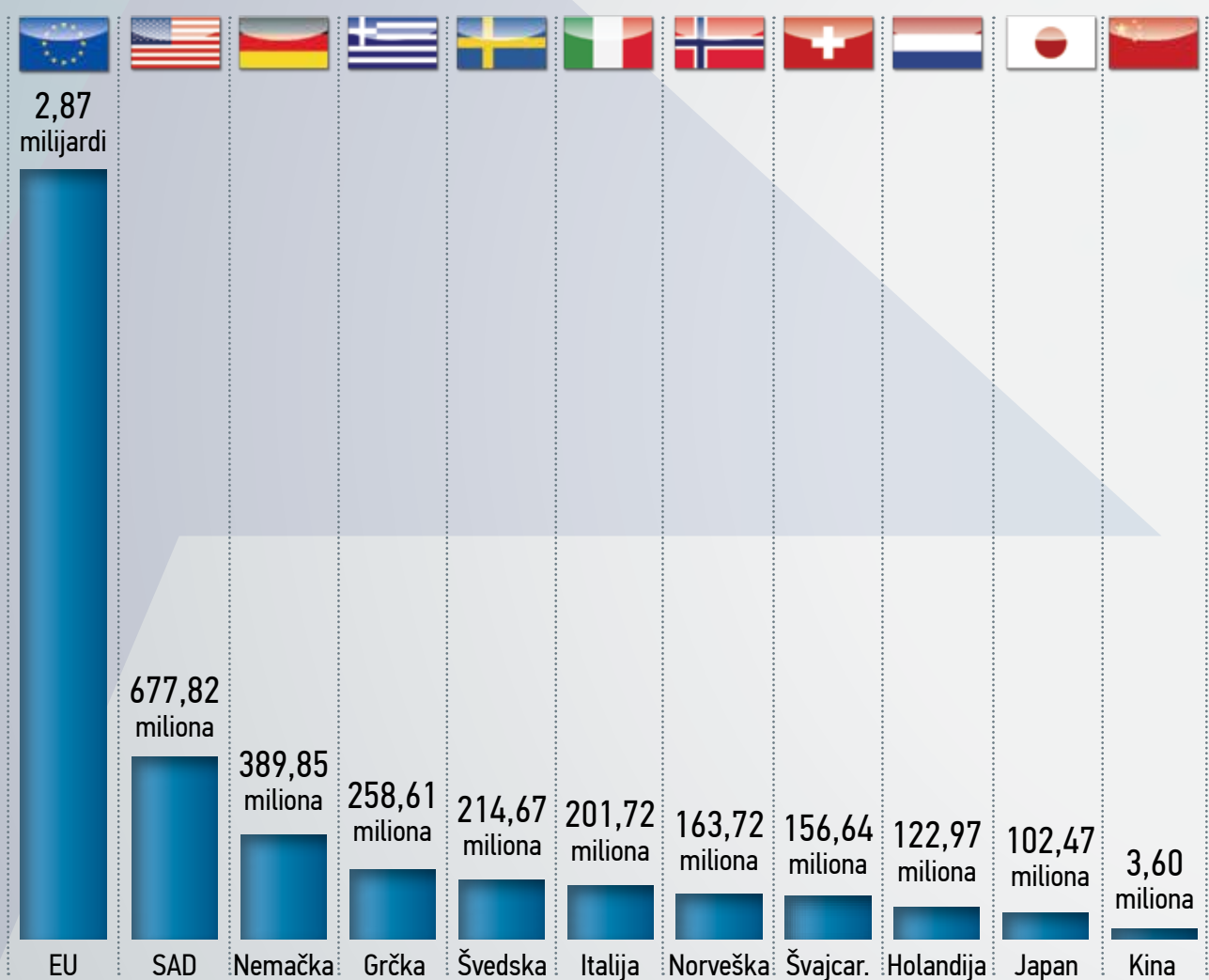

Potpisivanje ugovora o sprovođenju programa pomoći EU poplavljenim područjima, Obrenovac, 25. jul 2014.

U maju 2014, Srbiju su pogodile katastrofalne poplave u kojima je poginulo 60 ljudi i naneta šteta i gubici koji se procenjuju na 1,7 milijardi evra. Evropska unija odmah je ponudila pomoć i poslala specijalne timove spasilaca, jedinice za ispumpavanje vode i dostavila humanitarnu pomoć, kroz Mehanizam civilne zaštite. Evropska komisija je potom izdvojila finansijsku podršku od 3 miliona evra za hitne radove na obnovi u Srbiji i susednoj Bosni i Hercegovini, koja je takođe bila pogođena velikim poplavama. Na Donatorskoj konferenciji, koju je Evropska unija organizovala 16. jula 2014. u Briselu, obećana su sredstva za pomoć Srbiji u iznosu od 986 miliona evra u „mekim“ kreditima i donacijama, od kojih je 80 miliona evra dodeljeno iz budžeta EU kao bespovratna pomoć. Od toga, 30 miliona evra preusmereno je iz IPA 2012 fondova za projekte obnove u opštinama koje su pretrpele najveću štetu od poplava. Preostalih 50 miliona evra biće na raspolaganju početkom 2015. godine. Iz regionalnih IPA fondova, Srbija može da računa na dodatnih 10 miliona evra bespovratnih sredstava za programe prekogranične saradnje. Evropska komisija predložila je u oktobru da se iz Fonda solidarnosti EU, na koji Srbija kao zemlja koja pregovara o članstvu ima pravo, izdvoji dodatnih 60,2 miliona evra za oporavak od poplava. Ukupan iznos donacija premašuje 150 miliona evra. Upravo kao što je šef Delegacije EU, ambasador Majkl Devenport, izjavio: „Solidarnost će se nastaviti sve dok sva područja pogođena poplavama ne budu obnovljena.“

Ova brošura predstavlja izbor projekata sa inače duge liste; nadamo se da će vam ponuđeni izbor, čija je namena da ilustruje podršku koju EU pruža Srbiji na njenom putu demokratizacije i reformi, pokazati i kako projekti EU poboljšavaju život građana Srbije. ■

BESPOVRATNA POMOĆ SRBIJI OD 2000. DO 2013. GODINE

Iznos u evrima

IZVOR: Delegacija Evropske unije u Srbiji i Kancelarija za evropske integracije Vlade Republike Srbije
Decembar 2014.

DA LI STE ZNALI DA...

- Srbija je i najveći korisnik zajmova Evropske investicione banke (EIB), imajući u vidu da je od 2001. godine primila **4,3 milijarde evra**.
- Najveći iznos – **1,458 milijardi evra** – u okviru ovih kredita investiran je u sektor saobraćaja (uključujući dva auto-puta na Koridoru 10), dok je **1,462 milijarde evra** izdvojeno u vidu kredita za mala i srednja preduzeća.
- Industrija je bila potpomognuta **sa 516 miliona evra**, dok je u zdravstvo i obrazovanje investirano po sedam procenata ukupne sume, odnosno svaki od ta dva sektora dobio je po **291 milion evra**.
- Pored EIB, i Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) je značajan investitor u Srbiji. Od 2009. godine uložila je **3,5 milijarde evra**, od čega **1,35 milijardi** u infrastrukturu, **910 miliona evra** u razvoj finansijskih institucija, uključujući investicije u mikro, mala i srednja preduzeća, **595 miliona evra** u sektor industrije, trgovine i agrobiznisa, dok je **560 miliona evra** uloženo u energetiku.

VIŠE STRUJE, MANJE ZAGAĐENJA

NAZIV PROJEKTA:

**Sistem za
odlaganje pepela u
Termoelektrani
„Nikola Tesla B“**

SEKTOR:

Energetika

VREDNOST PROJEKTA:

**29.080.218 evra
(doprinos EU -
28.000.000 evra)**

KORISNIK:

**Termoelektrane
„Nikola Tesla“
(TENT)**

INSTRUMENT:

CARDS 2004

TRAJANJE:

**Mart 2007 –
avgust 2010.**

Fotografije preuzete sa www.tent.rs

Skoro polovina ukupne električne energije u Srbiji proizvodi se u Obrenovcu, tridesetak kilometara udaljenom od Beograda. To znači da polovinu svih tehničkih uređaja u Srbiji pokreće struja koja nastaje u pogonima Termoelektrana „Nikola Tesla“ (TENT). Da bi se to postiglo, ova postrojenja godišnje „progutaju“ oko 30 miliona tona uglja (lignita) koji se u TENT svakodnevno doprema iz rudnika Kolubara u 13 železničkih kompozicija sa po 27 vagona i vučnih lokomotiva.

Nakon decenije nedovoljnih ulaganja u unapređenje i održavanje termoelektrana, početkom 2000-ih, neke od termoelektrana nisu ispunjavale zakonske zahteve EU i Srbije u pogledu zaštite životne sredine. Zagađenje vazduha, nizak nivo kvaliteta vode i problemi odlaganja otpada su predstavljali ozbiljan rizik po javno zdravlje lokalnog stanovništva. Opšte je prihvaćeno stanovište da termoelektrane na lignit doprinose ekološkim i problemima javnog zdravlja sa kojima se trenutno suočava Srbija. Prema procenama urađenim pre sprovođenja projekata rekonstrukcije TENT-a i EPS-a, svaki građanin Srbije, kao potrošač električne energije, proizvodio je u proseku od pet do deset kilograma pepela nedeljno. Kao posledica prisustva čestica pepela rasutog u neposrednoj blizini, stopa oboljenja disajnih organa je, naročito među decom, bila u porastu.

U slučaju Obrenovca, brojke su bile još ozbiljnije, uzevši u obzir da TENT u Obrenovcu ima dva proizvodna bloka, TENT A i TENT B, koji godišnje proizvedu oko 3,5 miliona

tona pepela. Prevoz pepela i šljake od TENT-a do deponije, udaljene više od 4,5 kilometara, bio bi ozbiljna pretnja životnoj sredini, posebno za oko 70.000 građana Obrenovca, da u sistem transporta i odlaganja pepela EU nije uložila 28 miliona evra. Projektom je sprečeno rasejavanje pepela sa deponije površine 400 hektara, 10 puta je smanjena potrošnja vode, čime je i trajno sprečeno zagađenje podzemnih voda.

U tehnologiji koja je ranije bila u upotrebi pri odlaganju, pepeo je mešan sa vodom u odnosu 1:10, što je rezultiralo ozbiljnim ekološkim problemima nastalim odlaganjem pepela, pri čemu su teški metali iz pepela isticali i u vodu korišćenu za potrebe vodovoda i u obližnju reku Savu, dok su sitne čestice prašine bile raznošene nad Obrenovcem i njegovom okolinom. Projektom su rešena oba problema, što je dovelo do promene u tehnologiji odlaganja i transporta pepela takozvanog malovodnog sistema koji koristi mešavinu vode i pepela u odnosu 1:1.

„Nakon potpune rekonstrukcije filtera na TENT-u A6, B2 i B1, koja je zahvaljujući donaciji Evropske unije trajala od 2010. do 2012, emisija praškastih materija iz proizvodnih blokova je drastično smanjena i sada je niža od 50 miligrama po kubnom metru. U potpunosti je u granicama normi koje propisuje EU“, kaže Milan Petković, zamenik direktora TENT-a.

Osim značajnog poboljšanja kvaliteta vazduha u Obrenovcu i okolini, projekat za savremen transport pepela i šljake sprečava zagađenje podzemnih voda i izvora, kao i poremećaj ravnoteže eko-sistema u celom području.

Ukupna sredstva koja je EU uložila u TENT od 2000. godine iznose oko 200 miliona evra. Zahvaljujući ovakvoj pomoći, emisija čvrstih čestica u vazduh je smanjena šest puta, a modernizacija postrojenja je dovela do smanjenja upotrebe uglja za 4,2 miliona tona. Istovremeno, godišnja proizvodnja električne energije je porasla za 400 megavati, dok je energetska efikasnost povećana za 12%.

Uz pomoć EU, u 2014. i 2015. godini u planu je rekonstrukcija elektrofiltera na blokovima TENT A-3 u Obrenovcu, kao i na Termoelektrani „Morava“ u Svilajncu. Zaštita životne sredine, proizvodnja čiste energije, povećanje energetske efikasnosti i korišćenje alternativnih izvora energije – važna su pitanja na putu usklađivanja srpske energetike sa evropskim standardima.

Do sada je EU finansirala izradu nekoliko studija i analiza koje bi u alternativnim izvorima energije i unapređenju tržišta električne energije dodatno unapredile energetske sektor u budućnosti. Ukupna donacija EU energetskom sektoru Srbije od 2000. do danas iznosi više od pola milijarde evra (521.500.000).

REZULTATI

- Emisija čvrstih čestica u vazduh je smanjena šest puta
- Modernizacija postrojenja je dovela do uštede 4,2 miliona tona uglja
- Godišnja proizvodnja električne energije je povećana za 400 megavati
- Energetska efikasnost je povećana za 12%

SUBOTICA: „PREČISTAČ” SAČUVAO JEZERO

NAZIV PROJEKTA:

Sanacija i proširenje postrojenja za tretman otpadnih voda Subotica

SEKTOR:

Infrastruktura, zaštita životne sredine

VREDNOST PROJEKTA:

**18.120.000 evra
(doprinos EU –
5.070.169 evra)**

INSTRUMENT:

CARDS 2004

TRAJANJE:

**Septembar 2007 –
mart 2009.**

Nakon više od 30 godina, Subotica je dobila savremeno i efikasno postrojenje za obradu otpadnih voda, rekonstruisano uz finansijsku pomoć Evropske unije. Kraj projekta, započetog juna 2006, u okviru Programa podrške razvoju infrastrukture lokalne samouprave (MISP), označio je i završetak perioda tokom kog na najpopularnijem turističkom mestu u regionu, Paličkom jezeru, nije bilo plivača zbog zagađene vode pune fosfata i nitrata.

Ukupan budžet projekta „**Sanacija i proširenje postrojenja za tretman otpadnih voda**“ je iznosio 18.120.000 evra, od čega je donacija EU bila nešto više od 5 miliona evra. Sredstva su takođe obezbeđena zahvaljujući vladama Italije i Holandije, Gradu Subotici, Javnom preduzeću „Vode Vojvodine“, kao i kreditu Evropske banke za obnovu i razvoj. Prema oceni zvaničnika Vojvodine na ceremoniji otvaranja, projekat je predstavljao jedinstveni model saradnje lokalne samouprave, vlasti Vojvodine, Republike Srbije i Evrope, odnosno EBRD-a. Projekat je najveći uticaj imao na poboljšanje uslova životne sredine Subotice i njene okoline – nadgradnjom i proširenjem postrojenja za obradu otpadnih voda, unapređen je kvalitet zemljišta, vazduha i površinske vode.

Fotografije preuzete sa www.misp-serbia.rs

Za građane Subotice i goste Paličkog jezera, rekonstrukcija je predstavljala zaokret nakon godina nezadovoljavajućeg kvaliteta pijaće i vode u jezeru, usled zastarelosti opreme u postrojenju sagrađenom 1975. Osim toga, najzad čista voda u jezeru bila je podstrek i za turizam u Subotici i na Paliću.

Kapacitet postrojenja je povećan sa 27.000 na 36.000 kubnih metara dnevno, a u kišnim periodima kapacitet dostiže 72.000 kubnih metara dnevno. I, ništa manje važno, značajno je smanjena i količina azota i fosfora u vodi koja se ispušta.

Na rekonstruisanom postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda postoje dve glavne linije - linija vode i linija mulja. Na liniji vode radi se mehaničko, biološko i hemijsko prečišćavanje vode, dok se na liniji mulja od nusproizvoda nastalog u procesu prečišćavanja putem gasnih generatora proizvodi električna energija. Na ovaj način, proizvodi se oko 40 odsto električne energije potrebne za funkcionisanje uređaja, što čitavo postrojenje čini ekološki prihvatljivim.

Projekat je osmišljen tako da ostvari još jedan dugoročni cilj, to jest da reši pitanje obrade viška bioaktivnog mulja uz stabilizovano bezbedno odlaganje u skladu sa standardima EU, kao i da unapredi postojeći sistem energetske efikasnosti korišćenjem nove tehnologije anaerobnog vrenja bioaktivnog mulja koje koristi biogas kao izvor električne energije.

Nakon što je izgradnja bila završena (na liniji vode u periodu od septembra 2007. do marta 2009, odnosno na liniji mulja u periodu od decembra 2007. do marta 2009), obavljani su testiranje i provera, a dobijena je i upotrebna dozvola. Svečano otvaranje je simbolično organizovano na Svetski dan voda, 22. marta 2012, premda je postrojenje i pre toga bilo u funkciji. Tom prilikom, direktorka subotičkog Javnog preduzeća „Vodovod i kanalizacija“, Snežana Pejčić, izjavila je: „Kvalitet vode ispunjava vrlo striktno kriterijume domaćeg zakonodavstva i direktiva Evropskog saveta za osetljive vodoprijemnike podložne eutrofikaciji. U vodi koja izlazi iz ovog uređaja i odlazi u jezero Palić, koncentracija azota je ispod 10mg/l, a fosfora je oko 0,3 do 0,4 mg/l.“

Poznato među građanima Subotice jednostavno kao „Prečistač“, postrojenje je postalo obeležje zaštite životne sredine u čitavom regionu Subotice, te su stoga u februaru 2014. gradske vlasti i predstavnici javnog komunalnog preduzeća objavili da planiraju stvaranje katastarske baze podataka potencijalnih zagađivača samog postrojenja. „Prečistač je uz korišćenje najsavremenije tehnologije operativan od 2009. godine i daje pozitivne rezultate u pogledu kvaliteta vode u Palićkom jezeru“, rekla je za lokalne medije Valerija Tot Godo, tehnička direktorka Javnog preduzeća „Vodovod i kanalizacija“.

REZULTATI

- Rekonstruisano postrojenje za preradu vode
- Povećan kapacitet fabrike
- Obezbeđena zaštita životne sredine u Subotici i njenom okruženju

JEDNAKE ŠANSE ZA OBRAZOVANJE

NAZIV PROJEKTA:
„Obrazovanje za sve“ (Unapređenje dostupnosti i kvaliteta obrazovanja za decu iz marginalizovanih grupa)

SEKTOR:
Obrazovanje

VREDNOST PROJEKTA:
3.000.000 evra

INSTRUMENT:
IPA 2008

KORISNIK:
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja

TRAJANJE:
Februar 2010 – februar 2012.

Projektna arhiva

Osnovno obrazovanje u Srbiji je istovremeno obavezno i besplatno. Uprkos tome, procenat dece koja napuštaju školu je i dalje relativno visok. Procena Vlade Srbije je da 2009. godine pet odsto dece nije bilo uključeno u osnovno obrazovanje; u ruralnim oblastima, stopa je bila značajno viša i dostizala je 25 odsto. Za romsku decu iz segregiranih naselja, podaci iz 2010. pokazuju da je stopa napuštanja škole bila 22 procenta, te da samo 34 odsto ove dece završi osnovnu školu.

U odsustvu obrazovanja, mnogi od njih žive u siromaštvu ili su društveno isključeni. U februaru 2010, Evropska unija i nadležno ministarstvo su pokrenuli dvogodišnji projekat „**Obrazovanje za sve**“, koji je posebno usmeren na podršku nastojanjima srpske Vlade da obezbedi veću društvenu inkluziju u školskom sistemu Srbije i da prekine krug siromaštva.

Projekat „Obrazovanje za sve“ je sproveden u 180 predškolskih ustanova i osnovnih škola u Srbiji i bio je usmeren na uvođenje pomoćnika u nastavi kao vida podrške mladim učenicima sa ekonomskim i socijalnim poteškoćama da u potpunosti ostvare svoje mogućnosti. Na početku školske 2010/2011. godine, u okviru projekta je zvanično uvedeno radno mesto „pedagoškog asistenta“ u obrazovni sistem Srbije. Tokom trajanja projekta, 190 pedagoških asistenata je prošlo obuku za pružanje pomoći deci sa posebnim obrazovnim potrebama.

Na sastanku održanom 18. maja 2011, Valjevo je, sa svojih šest pedagoških asistenata (pet u osnovnim školama i jednim u predškolskoj ustanovi), opisano kao „jedan od najboljih primera uspešne primene projekta” - ocena u kojoj se slažu i predstavnici projekta i zvaničnici gradske vlasti. Dragan Petrović, pedagoški asistent u Osnovnoj školi „Sveti Sava”, rekao je tom prilikom za lokalne medije da je njegov zadatak ne samo da sa učenicima vežba matematiku i srpski, već i da poboljša njihovo redovno dolazanje u školu.

Nenad Ristić, učenik šestog razreda Osnovne škole „Vuk Karadžić” u Novom Sadu, jedan je od đaka koji su imali koristi od rada sa pedagoškim asistentom. On je imao dodatnu pomoć od asistenta Ljiljane tokom skoro godinu dana učenja jer je, kako kaže, imao problema sa geografijom i morao je da ponavlja testove. „Ljiljana mi je pomagala tako što mi je govorila da svakog dana dolazim u školu kako bih sa njom učio geografiju. Vežbali smo do sledećeg testa”, ispričao je on.

Kao i mnogi njegovi drugovi iz razreda, Nenad nikada nije imao pomoć u učenju kod kuće.

Projekat „Obrazovanje za sve” je omogućio dodatnu podršku za 180 škola: obučena su 1.432 prosvetna savetnika koji sada primenjuju inkluzivne nastavne programe. Nastavnici su dobili radne sveske koje su im pomogle da osmisle inovativne načine podučavanja pisanja i računanja.

Oko 35 obrazovnih trenera je pohađalo dodatnu obuku tokom koje su radili sa decom sa posebnim teškoćama u učenju, poput disleksije. Kako bi se unapredilo iskustvo u učenju predškolaca i osnovaca, kupljene su im edukativne igračke i nastavna sredstva poput „pametnih” tabli i laptopova. U okviru projekta je organizovano i nacionalno umetničko takmičenje „Stvorimo svet bez razlika” u kome je učestvovalo 60 obrazovnih ustanova, a čiji je cilj bila promocija inkluzivnog obrazovanja.

Ukupna vrednost tehničke i tehnološke opreme dodeljene predškolskim ustanovama i školama koje su učestvovala u projektu iznosila je 1,2 miliona evra: više od 700 predškolskih ustanova dobilo je edukativne igračke koje se koriste za podučavanje više od 10.000 dece. Uz to, obezbeđena je oprema za osnovne škole kojima su dostavljeni fotokopir-aparati, laptopovi, interaktivni pod i „pametne” table.

Vreme i široka podrška su neophodni kako bi se osiguralo da sva deca pohađaju predškolsko i osnovno obrazovanje nezavisno od svog porekla, ali projekti poput „Obrazovanja za sve” već sada pokreću promene. Nenad je ispričao kako mu je bilo naporno da uči sve predmete u školi, a na pitanje o tome da li mu je Ljiljanina pomoć učinila učenje lakšim, odgovorio je odlučnim „da”.

Da će Nenad i njegovi drugovi sa sličnim problemima i ubuduće imati pomoć, govore i podaci o modularnim obukama za pedagoške asistente koje su u toku: oko 200 polaznika učestvovalo je na obukama održanim u junu 2014. na Avali i potom u oktobru u Kanjiži, Beogradu, Smederevu, Leskovcu i Nišu. Obuke su održane u okviru projekta „Evropska podrška za inkluziju Roma” koji takođe finansira EU, a novi ciklus najavljen je već za novembar.

REZULTATI

- Mesto pedagoškog asistenta uvedeno u obrazovni sistem Srbije
- Obezbeđen obrazovni materijal i IT oprema za 180 škola u vrednosti od 1.200.000 evra
- Odštampane dve zbirke priručnika za nastavnike
- Održane obuke inkluzivne nastave za 1.432 prosvetna savetnika
- Održane obuke za 35 obrazovnih trenera za rad sa decom sa posebnim teškoćama u učenju (disleksija)

ŠANSA ZA NOVI POČETAK

NAZIV PROJEKTA:

Podrška stručnom obrazovanju i obuci u zatvorskim ustanovama Srbije

SEKTOR:

Vladavina prava

VREDNOST PROJEKTA:

2.000.000 evra

INSTRUMENT:

IPA 2010

KORISNIK:

Ministarstvo pravde i državne uprave – Uprava za izvršenje krivičnih sankcija

TRAJANJE:

Septembar 2011 – septembar 2013.

Prema podacima dobijenim krajem 2011, u Srbiji je bilo oko 11.000 zatvorenika, dok su smeštajni kapaciteti, prema evropskim standardima, predviđeni za oko 6.000 štićenika. Rast broja zatvorenika je registrovan početkom devedesetih i od tada traje. Kriza je doprinela ne samo porastu broja zatvorenika, već je dovela i do ukidanja obrazovnih programa koji su bili dostupni štićenicima. Sve to rezultira povećanim brojem povratnika među zatvorenicima, što dovodi do kontinuirane prenaseljenosti zatvora. Prekidanje ciklusa ponovnog izvršenja krivičnog dela je mukotrpan i složen zadatak, ali se Srbija sa njim ne suočava sama.

Uprava za izvršenje krivičnih sankcija Ministarstva pravde je 2001. godine pokrenula sveobuhvatan proces reformi, uvođenjem alternativnog izvršenja krivičnih sankcija i individualizovanih programa tretmana, koji, kada počne njihova primena, mogu povoljno uticati na smanjenje stope recidivizma. Uvođenje stručnog obrazovanja i obuke zatvorenika bio je naredni, logičan korak u reformi zatvorskog sistema.

Kako bi pomogla tu reformu i podržala Upravu za izvršenje krivičnih sankcija, Evropska unija je u septembru 2011. godine pokrenula projekat „**Podrška stručnom obrazovanju i obuci u zatvorskim ustanovama Srbije**”. Projekat je sproveden u kazneno-popravnim zavodima u Nišu, Sremskoj Mitrovici i Požarevcu, koji su izabrani kao mesta za pilot obuke.

Fotografije preuzete sa www.vet-kpz.rs

Prvi put u zemlji, štićenici u tim zatvorima imali su priliku da pohađaju i završe obuku za deficitarna zanimanja; to im je bila šansa za novi početak.

Zahvaljujući projektu, zatvorske ustanove u ta tri grada u potpunosti su opremljene za pružanje obuke i stručno usavršavanje zatvorenika u jednoj od pet ponuđenih oblasti: zavarivanje, sito štampa, izrada i montaža nameštaja, pekarstvo i povrtarstvo.

Reč je o zanimanjima koja su duže deficitarna na tržištu rada u Srbiji. Na taj način se stvara mogućnost da osuđenici po izlasku iz zatvora ostave iza sebe kriminalnu prošlost i na zakonit način zarade za život.

Donacija EU je omogućila nabavku kompletne opreme za obuke za svih pet zanimanja, obuku osuđenika, pripremu zakonskih rešenja i procedura, informisanje javnosti, izradu koncepcije i akcionih planova stručnog obrazovanja i obuke, kao i za obuku službenika koji su saradivali sa osuđenicima.

Oprema koja se sastoji iz punog tehničkog kapaciteta za savladavanje veština neophodnih za rad u realnom okruženju, omogućila je obuku do 30 zatvorenika po zanimanju; oni su tako stekli znanje i veštine neophodne za pronalaženje posla. Osim prilike za resocijalizaciju nakon oslobađanja i neposredan uticaj na smanjenje stope recidivizma, kao i smanjenje nezaposlenosti među bivšim osuđenicima, program je imao i direktan uticaj u pogledu opšteg poštovanja ljudskih prava u zatvorima u Srbiji, pružanjem dostojanstvenih uslova služenja kazne.

Nakon završetka projekta, Damir Joka iz Uprave za izvršenje krivičnih sankcija Ministarstva pravde, ocenio je da je obuka zatvorenika zaštitni mehanizam društva, kao i da bi trebalo osigurati održivost programa obuke u svim zatvorskim jedinicama u Srbiji, u skladu sa dostupnim sredstvima.

Govoreći o iskustvu stečenom tokom obuke, službenica Kazneno-popravnog zavoda u Nišu Valentina Krstić istakla je da je u početku „postojao strah od nepoznatog i mogućih problema, ali da je odgovornim pristupom obuka uspešno sprovedena i da su polaznici iz nje izašli sa pozitivnim iskustvom“. Projekat uliva poverenje i osnažuje, dodala je ona.

Uticaj koji je obuka imala na osuđenike će se tek osetiti, ali treba upamtiti reči Vesne Janevski, vođe projektnog tima, prilikom nadzorne posete programu: „U Nišu smo čak imali slučaj da je jedan zatvorenik odbio da izađe iz zatvora, iako je na to imao pravo, samo da bi završio kurs zavarivanja. Rekao je da je to jedini način da stekne ovu veoma traženu veštinu.“ ■

REZULTATI

- Obezbeđena oprema za obuku i stručno usavršavanje u zatvorima u tri grada
- Obuka 200 službenika (šefovi sektora, savetnici za tretman, instruktori praktične nastave, nastavnici obuke i stručnog usavršavanja, savetnici za zapošljavanje)
- Obuka 500 osuđenika
- Olakšana resocijalizacija bivših zatvorenika

STOP TRGOVINI LJUDIMA!

NAZIV PROJEKTA:
STOP! Zaustavimo trgovinu ljudima!

SEKTOR:
Civilno društvo

VREDNOST PROJEKTA:
120.180.60 evra

INSTRUMENT:
IPA 2010

TRAJANJE:
Jun 2010 – septembar 2011.

U proteklih nekoliko godina je zabeležen trend porasta srpskih državljana koji su bili žrtve trgovine ljudima, uz činjenicu da su deca činila više od trećine identifikovanih žrtava. Prosečan uzrast dece kojima je ASTRA, nevladina organizacija za borbu protiv trgovine ljudima, pružala pomoć, bio je 14,7 godina. Deca su, kao i odrasli, najčešće žrtve seksualne eksploatacije, zatim prinudnog prosjačenja, prinudnog sklapanja brakova, ali i radne eksploatacije.

Prema podacima ASTRE, kao i prema podacima Službe za koordinaciju zaštite žrtava trgovine ljudima, rastući trend interne trgovine ljudima (koja podrazumeva da se sve faze – vrbovanje, tranzit i eksploatacija odvijaju u okviru granica jedne zemlje) rezultirao je time da su u 2010. godini domaće državljanke i državljani činili čak 95% identifikovanih žrtava trgovine ljudima. Sva deca koju je ASTRA identifikovala i kojima je pružala pomoć od 2007. godine bila su domaći državljani.

Fotografije preuzete sa www.astra.org.rs

Posmatrano na nivou ukupnog rada ASTRE (2002 - jun 2013), deca čine 36% od ukupnog broja identifikovanih žrtava trgovine ljudima.

Ovo je jedan od glavnih razloga što je Evropska unija rešila da putem programa Podrška civilnom društvu podrži projekat „**STOP! Zaustavimo trgovinu ljudima!**“ čiji je cilj bio podizanje nivoa informisanosti javnosti, ali i stručnjaka koji se najčešće sreću sa žrtvama trgovine ljudima, o problemu trgovine decom. U okviru projekta, članovi ASTRE i nekoliko srodnih organizacija obučavani su o praksama EU i standardima u radu sa traumatizovanom i seksualno zlostavljanom decom koja su žrtve trgovine ljudima.

Zajedno sa svojim partnerima na ovom projektu – Društvom „Ključ“ iz Slovenije i BAAF-om (Britansko udruženje za usvajanje i hraniteljstvo) – ASTRA je tokom januara 2011. godine sprovedla obuke za rad sa traumatizovanom i seksualno zlostavljanom decom. Prva obuka je održana u Beogradu, od 11. do 14. januara 2011, pod nazivom „Pružanje pomoći traumatizovanoj deci – žrtvama trgovine ljudima“. Učesnice su obučavane da razumeju potrebe ove dece, da istraže načine pružanja pomoći pri oporavku od traume i povećanja rezilijentnosti kod traumatizovane dece, kao i da razmotre kako da na najbolji način stvore okruženje za oporavak. Učesnice su se takođe upoznale sa spektrom alata i tehnika za komunikaciju sa decom-žrtvama trgovine ljudima. Tokom druge obuke, od 25. do 28. januara 2011, pod nazivom „Rad sa seksualno zlostavljanom decom – žrtvama trgovine ljudima“ učesnicama je omogućeno da razumeju uticaj koji seksualno zlostavljanje ima na decu, kako se dete bori sa stresom i koji su koraci pri oporavku.

Kao jedan od rezultata „STOP!“ projekta, ASTRA je u saradnji sa partnerima i stručnom konsultantkinjom za prava dece razvila dva specijalistička programa koji su akreditovani u Srbiji i primenjuju se u stručnom usavršavanju. Program „Hraniteljska porodica kao mesto oporavka i reintegracije žrtava trgovine ljudima“ namenjen je profesionalcima koji rade u centru za porodični smeštaj dece i koji pružaju podršku hraniteljskim porodicama, kao i pružaocima usluga porodičnog smeštaja. Na osnovu tog programa, u prvoj polovini 2012. godine održane su dve obuke za hraniteljske porodice i savetnike za hraniteljstvo. Drugi akreditovani program namenjen je socijalnim radnicima u radu sa žrtvama trgovine ljudima.

Kako bi se javnost upozorila na problem trgovine decom, pokrenuta je medijska kampanja koja je bila deo projekta. Njen cilj je bio podizanje svesti šire javnosti o ozbiljnosti problema trgovine decom i mogućnosti pozivanja ASTRA SOS telefonske linije putem koje se pruža pomoć žrtvama trgovine ljudima. U prvih mesec dana od početka kampanje, broj poziva se povećao za 12,9 odsto, sa 219 na 284 poziva.

Projekat „STOP!“ je primer dobre prakse kako se može ostvariti efikasan dijalog sa javnim sektorom sa ciljem podsticanja pomoći deci žrtvama nasilja i trgovine ljudima. Obuke su organizovane u Beogradu, a u njima su učestvovalе predstavnice Centra za integraciju mladih, NVO ATINA, Incest trauma centra i predstavnice državne institucije Centar za porodični smeštaj dece i omladine. ■

REZULTATI

- Profesionalna saradnja i razmena iskustva između civilnog društva u Srbiji i EU, prvenstveno sa slovenačkim udruženjem „Ključ“ i Britanskim udruženjem za hraniteljstvo i usvajanje (BAAF)
- Kapacitet organizacije ASTRA za rad sa traumatizovanom i seksualno zlostavljanom decom je unapređen i usaglašen sa standardima EU i najboljim ustanovljenim praksama
- Dva programa obuke za socijalne radnike i hraniteljske porodice sa decom žrtvama trgovine ljudima razvijena i akreditovana
- Sprovedena kampanja podizanja svesti o trgovini decom

SARADNJA TUŽILACA: BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA I KORUPCIJE

NAZIV PROJEKTA:

Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije: jačanje mreže tužilaca

SEKTOR:

Vladavina prava

VREDNOST PROJEKTA:

**5.263.158 evra
(učesće EU -
5.000.000 evra)**

INSTRUMENT:

IPA 2010

KORISNIK:

Ministarstvo pravde i državne uprave

TRAJANJE:

**Novembar 2011 –
novembar 2013.**

Organizovani kriminal predstavlja globalni problem i za njegovo rešavanje je neophodna snažna međunarodna saradnja. Države Zapadnog Balkana moraju da izgrade odgovarajuće strukture i steknu iskustvo, kako bi sprovele istragu i gonile jake kriminalne grupe na međunarodnom nivou.

Kao odgovor na ovu situaciju, Evropska unija pomaže državama Zapadnog Balkana da preuzmu akciju, i to pokretanjem zajedničkih istraga. Projekat „**Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije: jačanje mreže tužilaca**” podstakao je saradnju između tužilaca na Zapadnom Balkanu. Partneri na projektu su bili holandski CILC – Centar za međunarodnu pravnu saradnju i nemački GIZ – Društvo za međunarodnu saradnju.

Tužioci iz država članica EU su bili upućeni u region kako bi svojim kolegama pružili savetodavnu pomoć, sa naročitim akcentom na sprovođenju istrage i krivičnom gonjenju prekograničnih slučajeva organizovanog kriminala.

„Međunarodne kriminalne bande imaju efikasne, dobro organizovane i prilagodljive sisteme, sa jakim prekograničnim mrežama ljudi i u mogućnosti su da jako brzo prenose informacije. Uopšteno govoreći, kriminalci su uvek korak ispred nas, ali funkcionalnim i jakim mrežama možemo da smanjimo njihovu prednost”, kaže jedan pripadnik austrijske obaveštajne službe.

Public domain

Uticao projekta se mogao osetiti širom regiona Zapadnog Balkana 12. aprila 2013. godine, kada su snage specijalne policije iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije izvele operaciju „Šetač“. Operacija je u medijima slavljena kao najuspešnije izvedena zajednička akcija protiv narko-mafije u tim zemljama. Privedeno je više desetina osumnjičenih i zaplenjena velika količina oružja i eksploziva.

Uz podršku projekta, 2012. godine su zvanično ustanovljeni zajednički istražiteljski timovi sa nekoliko država članica EU, koji su se posebno usmerili na trgovinu ljudima i falsifikovanje dokumenata. Osim toga, projekat je podržao održavanje koordinacionih sastanaka tužilaca i policajaca, saslušanja svedoka u susednim zemljama, kao i mere oduzimanja imovine.

Svih sedam tužilaca iz zemalja koje su učestvovala u projektu posetilo je kancelarije EUROPOL-a (Evropska policijska služba) i EUROJUST-a (Evropska jedinica za pravosudnu saradnju), gde su bili u prilici da čuju više o načinima unapređenja saradnje sa obema institucijama, ali i o tome na koji način da steknu ekskluzivni pristup resursima i mrežama od vitalnog značaja.

„Ovo iskustvo nam je omogućilo da čujemo mišljenje eksperata o pitanjima o kojima u Crnoj Gori ne postoji dovoljna stručnost“, rekao je Blagoje Gledović iz Ministarstva pravde Crne Gore.

Neće samo tužioci zemalja Zapadnog Balkana imati koristi od ovog projekta – krajnji korisnici će biti građani koji su pogođeni organizovanim kriminalom. Uzevši u obzir prirodu savremenog organizovanog kriminala, projekat je veoma koristan za susedne zemlje, ali i za one zemlje koje su povezane sa kriminalnim operacijama, kao što se pokazalo na primeru združene operacije „Šetač“.

„Mreža tužilaca Zapadnog Balkana daje odlične rezultate na planu borbe protiv organizovanog kriminala. Brza je i efikasna, a razlike u pravnim sistemima među državama ne predstavljaju problem“, zaključuje Josip Čule, zamenik glavnog državnog tužioca Hrvatske.

Jedna od obuka organizovanih u okviru projekta bio je seminar „Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije: jačanje mreže tužilaca“ koji je od 29. do 30. oktobra 2012. godine održan u Danilovgradu u Crnoj Gori, u organizaciji Regionalne škole za državnu upravu (ReSPA).

Seminar je okupio 30 zvaničnika srednjeg i višeg ranga državne uprave. Učesnici su bili zvaničnici državnih uprava Crne Gore, Albanije, Makedonije, Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Kosova*.

* Ovaj naziv je bez prejudiciranja statusa i u skladu je sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

Fotografija preuzeta sa www.oslobodjenje.ba

REZULTATI

- Izgradnja kapaciteta za zajedničke istrage
- Efikasna istraga kriminalnih radnji
- Pristup agencijama i mrežama poput Evropola
- Održane obuke za predstavnike državne uprave

UČINIMO NEVIDLJIVO VIDLJIVIM: DECA SA SMETNJAMA U RAZVOJU U SRBIJI

NAZIV PROJEKTA:

Razvoj usluga u zajednici za decu sa smetnjama u razvoju i njihove porodice

SEKTOR:

Socijalna politika

VREDNOST PROJEKTA:

5.500.000 evra

INSTRUMENT:

IPA 2008

KORISNIK:

Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike

TRAJANJE:

April 2010 – decembar 2013.

Projektna arhiva

Svetski izveštaj o invaliditetu iz 2011. godine navodi da u svetu živi oko 95 miliona dece sa smetnjama u razvoju. Prema podacima UNICEF-a, srpsko društvo tradicionalno pokazuje netoleranciju prema ovoj grupi, uzevši u obzir da dve trećine ove dece ne pohađa školu.

Započet u aprilu 2010, projekat „**Razvoj usluga u zajednici za decu sa smetnjama u razvoju i njihove porodice**“ imao je za cilj da poboljša kvalitet života dece sa smetnjama u razvoju kroz bolje zakonodavstvo, razvoj usluga na lokalnom nivou koje doprinose njihovom uključivanju u život lokalne zajednice i promovisanje pozitivnih stavova javnosti prema ovoj deci i njihovim porodicama.

Inicijativa koju je finansirala Evropska unija okupila je 41 opštinu u zajednički program donacija za uspostavljanje novih usluga na nivou lokalne zajednice koje obuhvataju centre dnevne nege, službe kućne nege i produženog boravka za decu sa smetnjama u razvoju i njihove porodice. Projekat je sproveden u partnerstvu sa Ministarstvom rada, zapošljavanja i socijalne politike i uz podršku UNICEF-a. Uspostavljene su ukupno 52 nove usluge koje su bile od presudnog značaja za uključivanje dece u život zajednice, razvijanje njihovih veština, kao i za pomoć porodicama da ostanu na okupu.

Oko 930 korisnika – dece sa smetnjama u razvoju i njihovih roditelja – danas zbog ovih usluga ima bolji kvalitet života i srećnije detinjstvo.

Na otvaranju centra za produženi boravak u Knjaževcu, devetogodišnji Stefan Ćirić je oduševljeno gledao oko sebe. Nije želeo da pogleda spavaće sobe, već je ostao u dnevnom boravku i svima pokazivao kompjutere. „Ovde mi se najviše sviđa”, rekao je sa osmehom.

U centru su takođe bile i desetogodišnje bliznakinje Iva i Milica Džonić koje su uprkos smetnjama u učenju završile treći razred sa odličnim uspehom. Njihova učiteljica Snežana Đurić kaže: „Ovu decu bi trebalo ceniti zbog onoga što znaju i umeju.“

Medijska komponenta projekta, nacionalna kampanja nazvana „Bolji smo zajedno”, sprovedena je sa ciljem da poveća znanje o pravima dece sa smetnjama u razvoju, poboljša razumevanje i prihvatanje koncepta jednakih mogućnosti i preusmeri pažnju sa nedostataka na mogućnosti i socijalnu inkluziju.

Javni događaji poput „Dana igre”, čiji su domaćini 28. marta 2012. u Beogradu bili poznati radijski voditelji Gorica i Dragan, pružili su deci priliku da kroz druženje i zabavu nauče da prihvate jedni druge. Osnovna ideja je bila pružanje podrške deci pri komunikaciji sa vršnjacima, kao i podsticanje da nauče različite veštine jedni od drugih. „Ova neverovatna deca su me ispunila pozitivnom energijom. Trebalo bi da što više roditelja podstiče decu da učestvuju i prihvate svaki oblik različitosti”, rekao je Dragan na kraju druženja organizovanog u sportskom centru Šumice.

Una, devojčica sa smetnjama u razvoju, pojavila se u jednom od deset kratkih filmova i TV reklama koji je oslikao njen svakodnevni život u igri sa najboljim drugom ili u interakciji sa majkom. Ovo iskustvo je bez sumnje pomoglo Uni, ali i nateralo ljude da se zapitaju kakav je njihov odnos prema osobama sa invaliditetom.

Činjenica da je televizijske spotove makar jednom pogledalo impresivnih 84,9% predstavnika ciljne grupe, odnosno 5 miliona ljudi, govori da je ovaj projekat u velikoj meri uspeo da razbije predrasude javnosti, promovisanjem koncepta društvene inkluzije i prikazivanjem pozitivnih praksi.

Projekat je takođe izgradio pozitivniju sliku o deci sa smetnjama u razvoju, koja, baš kao i Una, Stefan, Iva i Milica, poseduju finansijski, fizički, ljudski i socijalni kapital i trebalo bi im pružiti priliku da ga iskoriste.

Zahvaljujući uslugama razvijenim u okviru projekta, broj dece u ustanovama socijalne zaštite smanjen je za 30 odsto, rekao je direktor UNICEF-a u Srbiji Mišel Sen Lo na završnoj konferenciji projekta.

Šef Delegacije EU u Srbiji Majkl Devenport istakao je istom prilikom da je “pružiti jednake šanse svim građanima, a pogotovo najugroženijoj deci u društvu, pitanje osnovnih principa i vrednosti Evropske unije” i da će zato EU nastaviti da pomaže Srbiji u naporima da stvori jednake šanse za svu decu. ■

REZULTATI

- Program je doprineo sistemskim promenama u oblasti socijalne inkluzije kroz usvajanje podzakonskih akata
- Podeljeni grantovi u 41 opštini
- Uvedene 52 nove usluge za decu sa smetnjama u razvoju na nivou lokalne zajednice
- Sprovedena kampanja podizanja svesti o značaju socijalne inkluzije dece sa smetnjama u razvoju

SRPSKI STUDENTI SUSTIŽU EVROPSKE VRŠNJAKE

NAZIV PROJEKTA:

**Unapređenje
infrastrukture
visokoškolskih
ustanova u Srbiji**

SEKTOR:

Obrazovanje

VREDNOST PROJEKTA:

30.000.000 evra

INSTRUMENT:

IPA 2010

KORISNIK:

**Ministarstvo prosvete,
nauke i tehnološkog
razvoja**

TRAJANJE:

**Jun 2012 –
jun 2014.**

Naučnici u trećem po veličini gradu u Srbiji, Nišu, rade u potpuno novoj laboratoriji sa opremom visoke tehnologije, osetljivom na dodir. „Ova laboratorija je opremljena vrhunskim instrumentima kojima se može vršiti analiza na istom nivou kao što to čine naše evropske kolege”, rekla je dr Tatjana Jevtović Stoimenov, rukovodilac laboratorije Naučnoistraživačkog centra za biomedicinu Medicinskog fakulteta u Nišu. Laboratorija je opremljena i renovirana uz sredstva od 800.000 evra dobijenim kroz EU HETIP – projekat Unapređenja infrastrukture visokoškolskih ustanova u Srbiji. Ovaj dvogodišnji projekat sproveden u 10 fakultetskih gradova u Srbiji.

Nemali fondovi u okviru projekta bili su namenjeni finansiranju obnove laboratorija, istraživačkih i studentskih kabineta, kao i komunalnih objekata pri državnim institucijama visokog obrazovanja u Srbiji. Sredstva je dobilo ukupno 27 državnih institucija visokog obrazovanja u Beogradu, Novom Sadu, Kragujevcu, Nišu, Kraljevu, Novom Pazaru, Boru, Vrnjačkoj Banji, Čačku i Leskovcu.

Kao i njegove kolege u Nišu, prodekan Fakulteta za mašinstvo u Kraljevu, profesor Mile Savković, ukazao je na činjenicu da su pomoću fondova EU njegovi studenti dobili opremu i prostorije za učenje koji su „na nivou Zapada”. „Naši studenti već

Fotografije preuzete sa: www.hetip.rs

koriste vrednu računarsku opremu u dve laboratorije. Ako ne potpuno isti, njihovi uslovi rada su slični uslovima rada njihovih zapadnih vršnjaka", kaže on. Ista rečenica se mogla čuti i u Beogradu, na Fizičkom fakultetu, na kom je u januaru 2014. počelo da radi 10 savremenih laboratorija za praktičnu nastavu fizike, astrofizike i meteorologije.

Najveći deo donacije iskorišćen je za nabavku i ugradnju opreme za laboratorije, kabinete za istraživanja i rad studenata, dok su radovi na obnovi univerzitetskih zgrada finansirani iznosom od 5 miliona evra. Radovi vredni višedecenijskog čekanja, poput onih na Botaničkoj bašti u Beogradu, takođe su obuhvaćeni projektom. Staklena bašta, podignuta daleke 1892. godine, renovirana je uz sredstva od 1,4 miliona evra, te je otvaranjem u oktobru 2014. postala obrazovni objekat u kome će studenti biologije moći da vide veliki broj biljaka i retkog drveća.

Osim fakulteta u Beogradu, Kraljevu i Nišu, podrška projekta je obuhvatila i državne fakultete u još sedam gradova. Impresivan je primer Univerzitetske biblioteke u Novom Sadu, koja je dobila IT opremu, novu digitalnu opremu, kao i opremu neophodnu za proces digitalizacije knjiga i svih arhiva. Prema rečima direktorke biblioteke Mirjane Brković, ovakva oprema je jedinstvena u regionu Zapadnog Balkana i pomoći će da se sačuvaju mnogobrojni vredni naslovi. Odsek za matematiku i fiziku na renoviranom novosadskom Prirodno-matematičkom fakultetu dobio je novih čak 1.790 kvadratnih metara prostora, a laboratorija Medicinskog fakulteta novu opremu.

U 2013. akademskoj godini, studenti 27 državnih fakulteta su počeli da koriste renovirane prostorije i modernu opremu. Simbol akademske Srbije, Kapetan Mišino zdanje, odnosno zgrada Rektorata u Beogradu, takođe se renovira; sa novim savremenim panoramskim liftom i otmenom fasadom, ona predstavlja mešavinu tradicije i obnove, realizovane sredstvima EU.

Ova lista „korisnika” projekta EU HETIP nije iscrpljena, s obzirom na to da je projekat sproveden širom zemlje; može se pretpostaviti da će takve, sveobuhvatne, biti i prednosti koje će projekat doneti studentima i njihovim profesorima.

Sve ovo je urađeno u cilju „usklađivanja” sa Evropom i podrške razvoju ekonomije zasnovane na znanju u Srbiji koja treba da odgovori na buduće zahteve tržišta. Vrhunska oprema koja je sada na raspolaganju srpskim studentima trebalo bi da pomogne i njima i njihovim profesorima da se bolje pripreme za izazove domaćeg i evropskog tržišta. Dugoročno gledano, upravo je srpska privreda ta koja će imati koristi od neposrednih investicija u mlade naraštaje. ■

REZULTATI

- Oprema je obezbedila savremeno, višenamensko nastavno okruženje na 27 fakulteta u 10 gradova Srbije
- Zgrade fakulteta u 10 gradova Srbije su renovirane
- Obnovljen je staklenik u Botaničkoj bašti u Beogradu
- Unapređen je kvalitet visokog obrazovanja

ZAŠTITA POTROŠAČA – JAČANJE PRAVA GRAĐANA

NAZIV PROJEKTA:

**Jačanje zaštite
potrošača u Srbiji**

SEKTOR:

Zaštita potrošača

VREDNOST PROJEKTA:

2.260.500 evra

INSTRUMENT:

IPA 2009

KORISNIK:

**Ministarstvo spoljne
i unutrašnje trgovine
i telekomunikacija
– Sektor za zaštitu
potrošača**

TRAJANJE:

**Avgust 2011 –
maj 2014.**

Fotografije preuzete sa www.zapotrosace.rs

„Udružimo se za potrošače” je moto pod kojim relevantni akteri srpske Vlade i udruženja građana rade kako bi se u zemlji uspostavio efikasan sistem zaštite potrošača u skladu sa standardima Evropske unije. Ideja o zaštiti potrošača kao prava svakog građanina još uvek nije u potpunosti integrisana u srpsko društvo. Ovo novo pravo se među građanima Srbije često povezuje sa EU i doživljava kao jedna od prednosti u procesu evropskih integracija, i to s pravom, pokazuju činjenice: Evropska unija je, kroz niz projekata među kojima je poslednji „Jačanje zaštite potrošača u Srbiji” stalno pružala podršku razvoju politike zaštite potrošača.

Od 2005, kada je u Srbiji usvojen prvi Zakon o zaštiti potrošača, EU je podržavala njegovu primenu i napore za usklađivanje zakonodavstva sa propisima EU. U 2010. godini, taj Zakon je izmenjen i usklađen sa evropskim standardima a 15 odgovarajućih direktiva EU uneto je u nacionalno zakonodavstvo; primena Zakona bila je, međutim, neujednačena i nije definisano mesto potrošačkih organizacija. Projekat „**Jačanje zaštite potrošača u Srbiji**” trajao je tri godine (2011-2014) i tokom njegove primene, uz podršku eksperata EU, odredbe tri nove direktive EU unete su u nacrt novog Zakona o zaštiti potrošača. Zakon je usvojen u junu 2014. i u skladu je sa zakonodavstvom EU, sadrži precizno definisane kriterijume za nezavisne organizacije potrošača i uspostavlja sistem za prigovor potrošača. Zakon srpskim potrošačima garantuje primenjiva prava i prvi put razvija sistem kolektivnih žalbi, što znači da se udruženjima potrošača daje

mogućnost traženja zaštite kolektivnih interesa, kao i uloga pri donošenju odluka komisija o žalbama potrošača. Osim toga, novi Zakon predviđa i lakši način podnošenja zahteva za obeštećenje.

Po oceni predstavnice Asocijacije potrošača Srbije (APOS) Jovanke Nikolić, Zakon je „u svom većem delu dobro formulisan i harmonizovan sa direktivama EU i sadrži novine koje su jasnije, preciznije i detaljnije definisale odredbe koje se odnose na ugovore o prodaji, podnošenje i rešavanje reklamacija, rokove, novčane kazne za nepoštovanje odredbi zakona, nadležnosti inspeksijskih organa...“. Ona, međutim, ukazuje da će, „ukoliko se ne budu usvojili podzakonski akti za sprovođenje ovog Zakona, upravo odredbe iz poglavlja o uslugama od opšteg ekonomskog interesa, koje se odnose na kategoriju ugroženih potrošača, ostati neprimenjive u praksi“. Predstavica APOS-a kao važno ističe da je prvi put definisano šta sve predstavljaju usluge od opšteg ekonomskog interesa (voda, električna energija, itd.) i koje su obaveze pružalaca tih usluga prema potrošačima.

Jedan od rezultata projekta je i usvojena Strategija za zaštitu potrošača 2013-2018. a značajan deo projekta bio je posvećen izgradnji delotvornih odnosa među organizacijama potrošača kako bi bile pouzdanije i nezavisnije. Projekat je omogućio i razvoj softverske platforme koja potrošačima nudi mogućnost da podnesu zahtev za informaciju, traže pravni savet ili ulože žalbu.

Opšta informisanost građana Srbije o potrošačkim pravima je povećana: drugo nacionalno istraživanje o informisanosti potrošača sprovedeno u novembru 2013. pokazalo je da skoro svi građani znaju da potrošačka prava postoje u nekom obliku, odnosno svaki je mogao da navede bar jedno potrošačko pravo. U istraživanju iz 2011. godine, 25 odsto populacije nije umelo da navede nijedno potrošačko pravo. Radio i televizijski spotovi snimljeni tokom projekta promovisu osnovna potrošačka prava poput potrošačkih ugovora, pravne garancije i komercijalne garancije, ostvarivanje prava na daljinu i poštovanje ugovora zaključenih van poslovnih prostorija.

U okviru projekta su održani „otvoreni dani“ tokom kojih su organizacije potrošača razgovarale o najnovijim dostignućima politike zaštite potrošača, organizovana su studijska putovanja za predstavnike srpskih organizacija potrošača u EU a za srpske zvaničnike seminari na temu zakonodavstva EU o zaštiti potrošača. Jedan od najposećenijih događaja bio je Sajam potrošačkih prava koji je dva puta održan u Beogradu - u proleće 2012. i 2013. Predsednica Centra potrošača Srbije, Vera Vida, rekla je na prvom Sajmu da je „ovakav događaj organizovan u Srbiji prvi put i uspeo je da okupi predstavnike skoro svih organizacija za zaštitu potrošača na jednom mestu. Ovo je bila sjajna prilika da posetioци dobiju informacije i savete o pitanjima zaštite potrošača“.

REZULTATI

- Doprinos zaštiti prava potrošača u skladu sa pravnim tekovinama EU – pomoć u izradi podzakonskih akata
- Sprovedena dva nacionalna istraživanja o informisanosti potrošača
- Održana dva sajma potrošačkih prava
- Organizovani brojni seminari, studijske posete i radionice za trgovce, udruženja potrošača i državne službenike
- Povećana informisanost o pravima potrošača

OPERACIJA INOVACIJA: POKRETAČ SRPSKE PRIVREDNE KONKURENTNOSTI

NAZIV PROJEKTA:

Projekat podrške inovacijama u Srbiji

SEKTOR:

Preduzeća

VREDNOST PROJEKTA:

9.000.000 evra
(učesće EU – 8.400.000 evra)

INSTRUMENT:

IPA 2011

KORISNIK:

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja

TRAJANJE:

Decembar 2011 – decembar 2014.

Fotografija preuzeta sa www.senergy.rs

U eri ubrzanog tehnološkog razvoja, inovacione delatnosti su od presudnog značaja za stabilnu privredu zasnovanu na znanju. Srbija je ovo na vreme shvatila i stoga je 2011. godine osnovala Fond za inovacionu delatnost kako bi unapredila inovacije u oblastima nauke i tehnologije.

Ključna komponenta Fonda je projekat za izgradnju kapaciteta, „**Projekat podrške inovacijama u Srbiji**”, koji finansira Evropska unija. Projekat podržava mladi sektor inovativnog preduzetništva u Srbiji i nastoji da premosti jaz koji će se pokazati vitalnim za dugoročni ekonomski rast zemlje. Projekat se sastoji iz dva finansijska instrumenta, vredna po 3 miliona evra, koji pomažu srpskim preduzetnicima da ostvare svoje potencijale i jedini su instrumenti za finansiranje *start-up* kompanija i malih kompanija u Srbiji. Prvi je Program ranog razvoja koji obezbeđuje sredstva do 80.000 evra (mini-grantove) za osnovna ulaganja poput izrade prototipa, dokaza koncepta, zaštite intelektualne svojine i pripreme biznis planova.

Drugi je Program sufinansiranja inovacija koji nudi bespovratnu pomoć u iznosu do 300.000 evra (grantove) i omogućava mikro i malim preduzećima da sklope partnerstva sa privatnim sektorom i organizacijama za istraživanje i razvoj. Program takođe pomaže privlačenjem investitora, sa krajnjim ciljem plasiranja inovativnih proizvoda i usluga na tržište.

Strawberry energija je jedna od kompanija koja je podržana kroz Program ranog razvoja, i to za unapređenje svoje inovacije - javnog solarnog punjača za mobilne uređaje. Punjač „Strawberry Drvo“, inovacija tadašnje grupe studenata Beogradskog univerziteta, osvojio je prvo mesto u kategoriji smanjenja javne potrošnje na Nedelji održive energije 2011. u Briselu. Od tada, 12 „Strawberry punjača“ postavljeno je u 9 gradova Srbije i Bosne i Hercegovine, kao i jedan u Rumuniji, a grupa studenata prerasla je u kompaniju Strawberry energija koja unapređuje inovaciju u pokretni punjač nazvan „Strawberry mini“.

Fotografija preuzeta sa www.bsk.rs

Još jedan primer uspešne inovacije je kompanija BSK d.o.o. iz Obrenovca koja razvija jedinstvenu tehnologiju vazdušnog skupljanja bobičastog voća (na fotografiji), a koja je takođe dobila sredstva u okviru projekta.

Nakon što bude komercijalizovan, „vazdušni skupljač bobičastog voća“ će tokom branja voća sa biljaka oponašati olujne vremenske uslove. Ovom tehnologijom se obezbeđuje branje samo najzrelijih plodova sa grane biljke, dovodenjem snažnog, ali kontrolisanog naleta vazduha, što je jedinstveni i inovativni proces čijom upotrebom će se izbeći fizički kontakt sa samom biljkom i oštećenje plodova.

„Program sufinansiranja inovacija će nam pomoći da se izborimo sa značajnim finansijskim ulaganjima koja se tiču razvoja proizvoda, kao i sa visokim troškovima pretvaranja našeg istraživanja u tržišno održivi proizvod“, kaže Milan Kecman iz BSK d.o.o. iz Obrenovca. „Takođe će nam pomoći da unapredimo naše istraživačko-razvojne aktivnosti, da uspostavimo dragocenu saradnju i, što je najvažnije, da privučemo investitore.“

Osim davanja preko potrebnih sredstava, organizovano je i nekoliko seminara za obuku kompanija na kojima su se okupili dobitnici bespovratne pomoći, savetnici iz Fonda za inovacionu delatnost i strani stručnjaci, kako bi svi zajedno razmotrili najbolje načine za razvoj i komercijalizaciju inovativnih proizvoda i usluga.

„Za srpske preduzetnike, ovi seminari su sjajna prilika za učenje o najboljim praksama u svetu, kao i za razgovor sa istaknutim stručnjacima o konkretnim problemima u stvaranju novih poslovnih mogućnosti zasnovanih na inovacijama“, rekla je dr Ljiljana Kundaković, vršilac dužnosti direktora Fonda za inovacionu delatnost.

Svetska banka, koja upravlja projektom u saradnji sa Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, takođe pruža pomoć odabranim istraživačkim institutima u pogledu transfera tehnologije i komercijalizacije.

Do sredine 2014. godine, ukupno 53 projekta dobila su finansijsku podršku, odnosno dodeljeni su 41 mini-grant i 12 grantova. Iako je veliki broj projekata još u fazi implementacije, prvi vidljivi rezultati su već postignuti: 8 proizvoda je u potpunosti razvijeno, 8 kompanija ostvarilo je profit od prodaje ili iznajmljivanja inovativnih proizvoda, podneto je pet međunarodnih i 15 nacionalnih patentnih prijava a četiri kompanije uspostavile su nova poslovna partnerstva. Na finansiranim projektima angažovan je veliki broj naučno- istraživačkih institucija i time unapređena saradnja javnog i privatnog sektora.

REZULTATI

- Sredstva bespovratne pomoći data novoosnovanim preduzećima
- Podržana 53 inovativna projekta
- Održane radionice i obuke
- Fond za inovacionu delatnost razvio kapacitete da obezbedi i distribuira sredstva EU

GOVORITE EVROPSKI!

NAZIV PROJEKTA:

**Govorite evropski
– program
profesionalnog razvoja
za pristupanje EU**

SEKTOR:

Reforma državne uprave

VREDNOST PROJEKTA:

2.489.561 evro

INSTRUMENT:

IPA 2008

KORISNICI:

**Kancelarija za
evropske integracije
(SEIO), državna uprava,
lokalne samouprave,
javni sektor, civilno
društvo**

TRAJANJE:

**Februar 2010 –
februar 2012.**

„**Govorite evropski – program profesionalnog razvoja za pristupanje EU**“ bio je nova inicijativa za jačanje profesionalnog razvoja u mnogim institucijama državne uprave i javnog sektora, čime je osnažen zamah procesa pristupanja Srbije Evropskoj uniji.

Projekat je započet u februaru 2010. godine, uz finansijsku podršku EU. Glavni partner na projektu je bila Kancelarija za evropske integracije (SEIO), a sproveden je u najprestižnijim evropskim institucijama za obrazovanje o EU i državnim upravama zemalja članica Unije. Projekat je bio osmišljen i sproveden u okviru priprema za proces pristupanja Srbije Evropskoj uniji; započet je pre dobijanja statusa kandidata upravo da bi zemlja na raznim nivoima dobila dovoljno znanja da bez problema uđe u proces pristupanja.

Projekat je obuhvatio letnji kurs koji je u Koledžu Evrope u Brižu, Belgija, okupio predstavnike nevladinih organizacija, medija i akademske zajednice iz gradova širom Srbije, kako bi naučili više o prednostima i obavezama koje članstvo u EU nosi sa sobom.

Pored toga, tokom 2011. i početkom 2012. godine, putem konkursa su odabrani državni i javni službenici za učešće u jednom od šest kurseva obuke na temu institucionalnih i političkih procedura EU, organizovanih na Evropskom institutu za javnu upravu u Matrihtu i u Koledžu Evrope u Brižu.

Završna konferencija projekta, 18. decembar 2011. Beograd

U te dve institucije održani su i specijalizovani kursevi i pripravnički staž za srpske državne službenike, profesionalne komunikatore i tvorce javnog mnjenja izvan struktura vlasti.

Iskustva učesnika projekta bila su vrlo pozitivna: „Upravo ono što nam je potrebno – edukacija, praksa i povezivanje”, rekla je Vesna Popac, zaposlena u kancelariji gradonačelnika Novog Sada i učesnica programa na Koledžu Evrope.

„Zahvaljujući projektu i seminaru u Belgiji, napisala sam priručnik za učenike osnovnih škola ‘EU i ja u 10 koraka’. Priručnik sam koristila pri radu u tri različite škole sa učenicima osmog razreda”, rekla je Judit Ronto, prenosilac znanja nakon boravka u Brižu i nastavnica u Osnovnoj školi „Nikola Tesla” u Banatskom Karađorđevu.

Ukupno 29 učesnika projekta dobila su staž u trajanju od jednog do tri meseca u nekoj od državnih uprava članica EU, tokom kog su stekli iskustvo iz “prve ruke” o funkcionisanju tih institucija. Učesnici su sa ovih kurseva obuke izašli sa novim znanjima koja mogu da primene u svojim oblastima rada.

Kako je kazala Marija Veličković iz Agencije za javne nabavke Grada Beograda, staž koji je obavila u Irskoj „podstakao ju je da napiše dva priručnika na temu javnih nabavki”.

Više od 180 državnih službenika je učestvovalo u programima stručnog usavršavanja na Evropskom institutu za javnu upravu i u Koledžu Evrope. Poslednja, ali ne i najmanje važna, jeste obuka 54 prenosilaca znanja, odnosno relevantnih predstavnika akademskih i kulturnih institucija, medija, civilnog društva i poslovne zajednice, koji su učestvovali u tronedeljnim kursevima obuke na temu Evropske unije i pitanjima evropskih integracija u Brižu.

„Ovo je jedan od najboljih programa stručnog osposobljavanja koje sam pohađao, tokom kojeg nisam stekao samo znanje o pitanjima EU, već sam naučio i da sa kolegama različitih zanimanja otvoreno raspravljam o gorućim pitanjima vezanim za Srbiju”, rekao je Petar Subotin, regionalni menadžer u Balkanskoj istraživačkoj mreži (BIRN), nakon tronedelnog intenzivnog seminara o EU koji je pohađao u Brižu.

Učesnici kurseva i praksi dali su povratne informacije o obuci kroz koju su prošli, dok su relevantni segmenti stečenog znanja preneti u odgovarajuće institucije i službe personalne asistencije. Kad su u pitanju „multiplikatori”, odnosno prenosioци znanja, održivost je postignuta širenjem znanja koje su stekli tokom svojih svakodnevnih komunikacijskih ili nastavnih aktivnosti.

Govorite evropski – program profesionalnog razvoja za pristupanje EU

REZULTATI

Program profesionalnog razvoja za pristupanje EU je u periodu od 2010. do 2012. obuhvatio više od 260 učesnika iz 33 grada iz cele Srbije:

- Više od 180 državnih i javnih službenika u programu profesionalnih obuka na Evropskom institutu za državnu upravu (Mastriht) i Koledžu Evrope (Briž)
- 29 državnih i javnih službenika u programu stažiranja u institucijama Velike Britanije, Belgije, Irske, Italije i Holandije
- 54 prenosilaca znanja – stručnjaka koji se bave informisanjem i edukacijom šire javnosti u Srbiji.

KANCELARIJA ZA SKRINING RAKA SPASAVA ŽIVOTE

NAZIV PROJEKTA:
**Podrška uvođenju
nacionalnog programa
za rano otkrivanje
raka u Srbiji**

SEKTOR:
**Zdravstvo, društveni
razvoj**

VREDNOST PROJEKTA:
6.600.000 evra

INSTRUMENT:
IPA 2009

KORISNIK:
**Ministarstvo zdravlja
Republike Srbije**

TRAJANJE:
**Januar 2011 –
jun 2013.**

Srbija spada među evropske zemlje sa visokom stopom smrtnosti od raka. Svake godine u Srbiji se registruje 32.000 novih slučajeva raka, a 20.000 ljudi umre od malignih bolesti.

Po oboljevanju od raka, Srbija je na 18. mestu, a po smrtnosti na drugom mestu u Evropi, podaci su Instituta za javno zdravlje Srbije „Milan Jovanović Batut“, koji jasno ukazuju na neophodnost većeg angažovanja na preventivi i ranom otkrivanju raka.

Smrtnost od raka grlića materice spada među najviše u Evropi, jer više od dve trećine slučajeva biva otkriveno u odmakloj fazi bolesti kada je prognoza lošija; svake godine od te bolesti umre više od 600 žena. Karcinom dojke treći je uzrok smrti žena starijih od 45 godina i u 70 odsto slučajeva otkriva se u kasnoj fazi, kada se već proširio na ostala tkiva; godišnje, više od 2.000 žena žrtve su te bolesti. Smrtnost od raka debelog creva je iznad proseka EU i na drugom mestu smrtnosti od raka kod oba pola.

Ko ti može pomoći
da izbegneš rak?

Fotografije preuzete sa www.screeningsrbia.rs

Do 2013, u Srbiji je postojao sistem oportunog skrininga (građani su se podvrgavali pregledima na sopstvenu inicijativu – nije bilo mera predostrožnosti u vidu poziva na pregled), ali nije postojao sistemski program ciljanih pregleda koji bi smanjili stopu smrtnosti od malignih oboljenja i sprečili njihovu pojavu kod zdravih ljudi. Takozvani oportuni skrining je obuhvatao samo 20 odsto populacije potencijalno podobne za programe skrininga dojke, grlića materice i debelog creva. Glavni problem je bio, i još uvek jeste, nepoznavanje rizičnih vidova ponašanja i nedovoljna primena pozitivnih iskustava EU u sprovođenju prevencije i programa ranog otkrivanja malignih oboljenja.

Uz podršku Evropske unije, Srbija je dobila Nacionalnu kancelariju za skrining (NCSO - www.screeningserbia.rs) koja koordinira napore uložene u svrhu borbe protiv tri najčešća oblika raka. Kancelarija, osnovana u okviru Instituta za javno zdravlje „Dr Milan Jovanović Batut“, usmerava stručnjake uključene u skrining programe i održava bazu podataka o skriningzima u skladu sa međunarodnim standardima javnog zdravlja.

U okviru projekta održane su brojne obuke zdravstvenih radnika uključenih u programe skrininga. Tokom realizacije projekta, sprovedenog u saradnji sa Ministarstvom zdravlja Republike Srbije, oko 500 zdravstvenih radnika (radiologa, radiografskih tehničara, citotehničara, citopatologa i gastroenterologa) završilo je posebne kurseve, čime su obučeni za rad u oblasti ranog skrininga raka. Ukupno 50 stručnjaka iz okružnih instituta i zavoda za javno zdravlje obučeno je za rad sa lekarima u primarnoj zdravstvenoj zaštiti o metodama ranog otkrivanja raka.

Sproveden širom zemlje, ovo je bio jedan od najuspešnijih projekata zdravstvenog sistema u Srbiji, imajući u vidu činjenicu da je NCSO osnovana kao centralizovana institucija za prikupljanje podataka o broju slučajeva obolelih od malignih bolesti i da od tada uspešno radi.

Istovremeno, kako bi se podigla svest građana, sprovedena je medijska kampanja sa osnovnom porukom da se građani uključe u organizovane preglede po pozivu svog lekara.

Uz sredstva EU u iznosu od 1.820.000 evra obezbeđena u okviru pratećeg projekta pružanja tehničke pomoći, klinički centri u Srbiji opremljeni su neophodnom opremom za rano otkrivanje tri najčešća maligna oboljenja. Nabavljen je 21 mamograf, 18 kolonoskopa, 64 mikroskopa i kompjuterska oprema za 15 centara za citološki pregled.

„Zahvaljujući pomoći Evropske unije, uspeali smo da ovim projektom promenimo i unapredimo kulturu profesionalnog razumevanja skrininga kod mnogih zdravstvenih radnika na svim nivoima zdravstvene zaštite“, rekao je Dušan Keber, bivši ministar zdravlja Slovenije koji je, u ulozi vođe projektnog tima, podelio iskustvo svoje zemlje. ■

REZULTATI

- Uspostavljena Nacionalna kancelarija za skrining raka
- 500 stručnjaka zdravstvene nege je podučeno tehnikama ranog skrininga
- Klinički centri u Srbiji dobili opremu za obavljanje kliničkih i citoloških pregleda
- Realizovana medijska kampanja povećanja informisanosti

PODRŠKA UMETNIKA INTERKULTURALNOM UČENJU

NAZIV PROJEKTA:
**IDEAL (Dramska
edukacija za
interkulturalno učenje)**

SEKTOR:
Obrazovanje

VREDNOST PROJEKTA:
119.173.076 evra

INSTRUMENT:
IPA 2008

KORISNICI:
**Studenti, nastavnici
u školama i
drugim obrazovnim
ustanovama**

TRAJANJE:
**Jun 2011 –
avgust 2012.**

Foto: Vladislav Nešić

“Obrazovanje je ključno za razvoj društva i zato smo mi, umetnici, pokrenuli projekte IDEAL i Islands sa ciljem da se dramska pedagogija uvede u nastavni proces”, kaže Sunčica Milosavljević, kreativna direktorka organizacije BAZAART i dobitnica prestižne međunarodne nagrade za razvoj dramskog obrazovanja na Zapadnom Balkanu. Iako je nagrada „Grozdanin kikut“ za 2013. godinu dodeljena njoj, Sunčica Milosavljević ističe da je to priznanje celoj organizaciji i njenim partnerima sa kojima od 2011. godine, uz podršku EU, BAZAART sprovodi dva projekta.

Organizacija umetnika iz Srbije i Zapadnog Balkana, BAZAART, oformljena je 2002. godine sa ciljem razvoja savremenih izvođačkih umetnosti i dijaloga sa društvom putem projekata koji neguju interdisciplinarno istraživanje, umetnički rad i edukaciju u oblasti izvođačkih umetnosti.

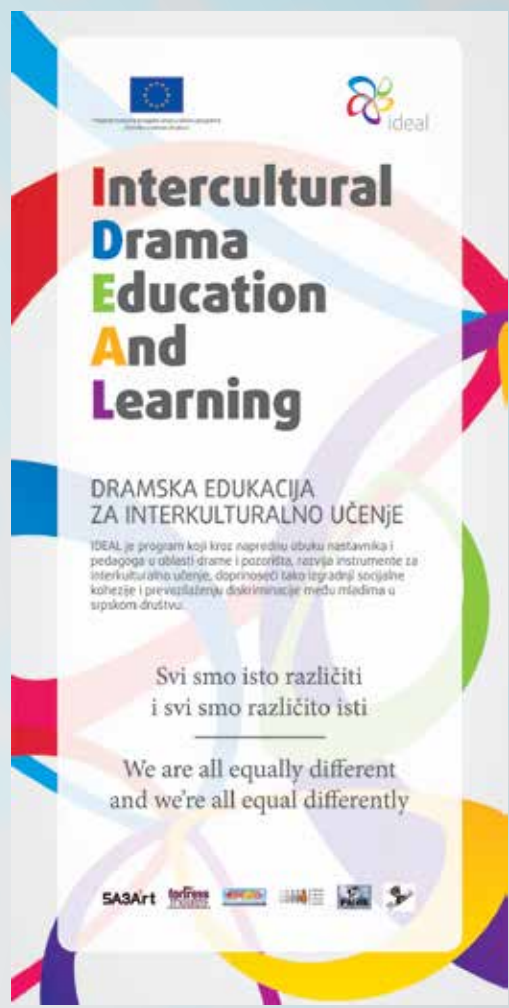
IDEAL (Intercultural Drama Education and Learning) ili „**Dramska edukacija za interkulturalno učenje**“ je projekat koji finansira EU kroz program Podrške civilnom društvu, a sproveden na nivou cele zemlje, pri čemu su u njegovu realizaciju bili uključeni i nastavnici i učenici. Obuka je obuhvatala interkulturalno učenje putem procesa kreativne drame; obuke su bile organizovane u četiri grada u Srbiji – u Beogradu, Zrenjaninu, Nišu i Smederevu. Glavni cilj projekta je bila edukacija nastavnika o upotrebi interkulturalnog učenja u svakodnevnom radu, kako bi se razvili i osnažili tolerancija i interkulturalne veštine učenika.

„Pristup je bio regionalan, a u ova četiri grada smo okupili nastavnike iz više od 20 opština. Obučili smo ih da primene kreativnu dramu u svom radu i vannastavnim aktivnostima. Ovo je veoma važno jer je obrazovni model u Srbiji i dalje u velikoj meri direktivan, a zapravo bi trebalo da se zasniva na dijalogu jer će tako služiti kao priprema za život u demokratskom društvu“, objašnjava direktorka BAZAART-a. Mladi ljudi su se kreativno uključili u dramsku edukaciju: učesnici programa su organizovali šest pozorišnih predstava, izveli ih 21 put i privukli publiku od preko 6.000 ljudi. Rezultati projekta sežu dalje i opravdavaju akronim: napisana su dva priručnika za promociju interkulturalnog učenja i organizovane četiri debate na temu obrazovanja.

U BAZAART-u, međutim, nisu bili zadovoljni rezultatima analize koja je pokazala da 52 odsto nastavnika poznaje mogućnosti dramske edukacije, te su odlučili da pokrenu novi projekat. Kao nastavak, nastao je projekat „Ostrva“, u decembru 2013, još jednom uz podršku programa EU Podrška civilnom društvu. Planirano je da projekat traje do jula 2015. „Pristup kreativne drame je vrhunski obrazovni metod: to je savremeni obrazovni pristup koji je u skladu sa evropskim iskustvima. Na taj način, mi podržavamo reformu obrazovnog sistema u Srbiji“, naglasila je Milosavljevićeva.

Osnovna ideja projekta „Ostrva“ je da poveže važne aktere obrazovanja i dramske umetnosti u Srbiji – civilno društvo, škole, nastavnike, umetnike, donosiocice odluka – kako bi se osnažili nastavnici koji su jedan od stubova obrazovnog sistema, ali i postigla modernizacija nastavnih aktivnosti.

U okviru projekta „Ostrva“, lokalni resurs centri za nastavnike (LOTREC) su oformljeni u Beogradu, Zrenjaninu, Smederevu i Nišu i u njima će tokom godinu i po dana biti održavani seminari, radionice, javne debate i različiti vidovi obuka za 500–600 nastavnika i učesnika obrazovnog procesa. Ovog puta, učesnici u projektu će biti studenti Filozofskog fakulteta u Beogradu i Nišu i visokih škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača iz Vršca i Pirot. Konačno, projektom je predviđeno i formiranje udruženja umetnika uključenih u dramsku edukaciju, kao još jednog „ostrva“ koje će se povezati sa interesnim grupama procesa unapređenja obrazovnog sistema. ■

Autor transparenta: Branko Rosić

REZULTATI

- Obučeno 200 nastavnika i dramskih pedagoga
- 88 mladih se kroz kreativni proces uključilo u dramsku edukaciju
- Režirano i izvedeno šest pozorišnih predstava
- Odštampana dva priručnika

RAD SA INVALIDITETOM: PUNE RUKE POSLA ZA MAJSTORE NAMEŠTAJA

NAZIV PROJEKTA:

Majstorska radionica – korak do samostalnosti

SEKTOR:

Zapošljavanje, društvena inkluzija

VREDNOST PROJEKTA:

6.156 evra (deo programa EU Progres vrednog 18.100.000 evra)

INSTRUMENT:

IPA 2010

KORISNIK:

Opština Raška

TRAJANJE:

Mart 2011 – februar 2012.

Fotografije preuzete sa www.euprogres.org

Milivoje Sočanac je polaznik prve generacije majstora nameštaja, čija je obuka organizovana u okviru partnerskog projekta Udruženja za pomoć licima sa posebnim potrebama i Opštine Raška, uz podršku Evropske unije i Vlade Švajcarske kroz Program evropskog partnerstva sa opštinama – EU PROGRES.

Raška, grad u jugozapadnoj Srbiji, pripada oblasti koja je zajedno sa južnom Srbijom jedna od najsiromašnijih u zemlji. Pronaći posao je teško, a za osobe sa invaliditetom ovo izgleda kao nepremostivi izazov. Nerazvijeno javno mnjenje o invaliditetu dovodi do toga da poslodavci uglavnom previđaju potrebe i veštine ljudi sa invaliditetom. Zahvaljujući obuci, Milivoje, kao i drugi učesnici obuke, ima veće mogućnosti da nađe posao i obezbedi sebi samostalan život.

Projektom „**Majstorska radionica – korak do samostalnosti**“, koji je započeo u martu 2011, obezbeđene su alatke i mašine za izradu nameštaja. U toku devet meseci, deset mladića sa smetnjama u razvoju, uglavnom sadašnjih i bivših učenika Srednje mašinske škole, savladali su elemente radioničkog crteža, a pod budnim okom majstora-izvođača obuke Dragana Radovanovića, upoznali su se sa merama bezbednosti i načinom rukovanja mašinama i alatima. Tek nakon toga bili su spremni za izradu nameštaja – stola sa fiokama, stola za kompjuter, ormara, tapacirane klupe.

Rad mladića je privukao medijsku pažnju i možda je prvi put na lokalnoj televiziji emitovana priča o uspesima osoba sa invaliditetom, u radnoj aktivnosti, što svakako može da utiče na podizanje njihovog samopouzdanja, ali i na promenu stava stanovništva prema ovoj populaciji.

„Kada smo bili na Sajmu zapošljavanja, izložili smo sve predmete koje smo izradili na radionici“, priča novopečeni majstor Davor Raspopović. „Prilazili su ljudi i divili se našem uspehu. Ja sam ponosan što smo im pokazali da i mi možemo da budemo korisni društvu“, dodaje on.

Nakon Sajma, jedno lokalno preduzeće za dobavljanje materijala angažovalo je jednog od polaznika obuke za rad i dodatnu praksu u svojoj firmi.

Zahvaljujući sredstvima doniranim putem EU PROGRES-a i opremljenosti radionice, spremno je dočekan poziv za javne radove Nacionalne službe za zapošljavanje. „Sklopili smo ugovor za izradu dekorativnih panoa sa porukama o očuvanju prirode na putu prema Goliji, što nam je omogućilo da zaposlimo na određeno vreme sedam članova i članica našeg Udruženja“, kaže Zlatan Vukosavljević, predsednik Udruženja za pomoć licima sa posebnim potrebama. „U celom Raškom okrugu odobren je veoma mali broj javnih radova za lica sa invaliditetom, što naš uspeh čini još značajnijim“, dodaje on.

„Veoma smo radosni kada vidimo konkretne rezultate projekata, onakve kakve je ostvarilo Udruženje iz Raške. Osim što već imamo deset majstora nameštaja, opremljenost radionice za obradu drveta dugoročno daje mogućnost za dalju obuku članova Udruženja, odnosno otvara vrata za zapošljavanje i socijalizaciju još većeg broja ljudi. A to i jeste cilj svih naših projekata, da veliki broj ljudi, različitog ekonomskog i društvenog porekla, stekne uslove da živi bolje“, rekao je Grem Tindal, menadžer EU PROGRES-a.

Cilj programa EU PROGRES, sprovedenog od jula 2010. do marta 2014, bio je doprinos jačanju stabilnosti i društveno-ekonomskom razvoju 25 opština južne i jugozapadne Srbije. Realizovano je 225 projekata, sa ukupnim budžetom od 18,1 milion evra, od čega je doprinos EU iznosio 14,1 milion evra. Program pomoći se nastavlja kroz Evropski PROGRES, novi četvorogodišnji ciklus koji je počeo u junu 2014. godine i koji će obuhvatiti dodatnih devet opština u Srbiji, ukupno 34. Za njegovo sprovođenje Evropska unija izdvaja 19,6 miliona evra, Vlada Švajcarske daje 4,86 miliona evra, dok će Vlada Srbije preko resornih ministarstava i lokalnih samouprava obezbediti dodatno učešće u projektima. ■

REZULTATI

- Zaposleno 10 članova Udruženja za pomoć licima sa posebnim potrebama
- Poboljšana informisanost javnosti o nezaposlenosti lica sa posebnim potrebama

NACIONALNA ANTIKORUPCIJSKA KAMPANJA: KORUPCIJA KRADE NAŠU BUDUĆNOST

NAZIV PROJEKTA:

**Borba protiv korupcije
– podrška radu
Agencije za borbu
protiv korupcije u
Srbiji**

SEKTOR:

**Vladavina prava,
reforma javne uprave**

VREDNOST PROJEKTA:

2.500.000 evra

INSTRUMENT:

IPA 2008

KORISNIK:

**Agencija za borbu
protiv korupcije,
Ministarstvo pravde i
državne uprave**

TRAJANJE:

**Februar 2011 –
februar 2013.**

Jedna četvrtina građana Srbije smatra da je borba protiv korupcije jedan od glavnih razloga zemlje da se pridruži EU, pokazalo je istraživanje javnog mnjenja sprovedeno za potrebe Delegacije EU u februaru 2014. Rasprostranjeni problem korupcije sa kojim su suočene sve zemlje kandidati nije zaobišao ni Srbiju: ovo je razlog kontinuirane podrške Evropske unije relevantnim institucijama pravosudnog sistema i osnivanju Agencije za borbu protiv korupcije. Da bi se doprlo do građana, pokrenuta je i nacionalna kampanja za borbu protiv korupcije, sa ciljem ukazivanja na pošast korupcije i njene realne troškove.

Agencija za borbu protiv korupcije uz podršku Delegacije Evropske unije u Republici Srbiji započela je nacionalnu antikorupcijsku kampanju za podizanje svesti javnosti, i to u okviru projekta „**Podrška radu Agencije za borbu protiv korupcije**”. Projekat je sproveden kroz tri komponente – jačanje unutrašnjeg kapaciteta Agencije, unapređenje pravnog i institucionalnog okvira za borbu protiv korupcije u Srbiji i kampanju podizanja svesti javnosti.

Pod nazivom „Korupcija krađe našu budućnost”, medijska kampanja širenja informisanosti je bila prva ove vrste u Srbiji; bila je usmerena na bolje razumevanje korupcije i mehanizama za njeno sprečavanje, ali je Agencija istovremeno ohrabivala građane da prijave sumnju na korupciju. Kampanja je finansirana sa 186.000 evra i bila je integrisana, odnosno sprovedena putem nekoliko kanala komunikacije.

Kampanja je pokrenuta 11. aprila 2013, pod sloganom „Progovorite. Ćutanje o korupciji je njeno odobravanje”. „Borba protiv korupcije na nacionalnom i lokalnom nivou predstavlja jedan od najvećih izazova za Srbiju. Građani, s punim pravom, zahtevaju da im omogućimo život u uređenom društvu koje neće svakog dana, iznova, da razara nova korupcionaška afera”, rekla je na predstavljanju kampanje direktorka Agencije za borbu protiv korupcije, Tatjana Babić.

Ona je naglasila da je Agencija kao institucija osnovana da bude mesto koje objedinjuje društvene napore u cilju jačanja integriteta društva, ali da se borba protiv korupcije ne sme birokratizovati. „Moramo da uspostavimo sistem u utvrđivanju odgovornosti 'odozgo na dole' kada su u pitanju suštinske promene u ponašanju. S druge strane, kako ne bismo izgubili zamah, promena mora da započne 'odozdo'”, rekla je Babić.

Kampanja se oslanja na nepobitne činjenice i osmišljena je tako da eksplicitno prenese poruku o raznim posledicama korupcije u zemlji.

Materijalni gubici sa kojima se Srbija suočava zbog široke rasprostranjenosti korupcije, oslikani su u sferama života koje se tiču svakog pojedinca u obrazovanju, zdravstvu i

infrastrukturi. Poruke poput „Korupcija u Srbiji svake godine ukrade 7.500 medicinskih aparata”, „Korupcija u Srbiji svake godine ukrade više od 500 kilometara puteva” ili one da godišnje „korupcija ukrade 350 škola”, prenete su preko postera, fotografija, u radio i televizijskim spotovima. Prema Izveštaju o radu Agencije za 2013. godinu, 80 procenata građana Srbije je čulo, odnosno videlo radio ili televizijski spot.

Kampanja je pokrenuta i na društvenim mrežama Facebook (www.facebook.com/acas.rs) i Twitter (@NeKorupciji); istovremeno, građani su mogli da prate kampanju na televiziji, radiju i u novinama. Otvorena je posebna veb-stranica, odnosno mikrosajt www.prijavikorupciju.rs sa relevantnim informacijama pravne sadržine, ali i onlajn formularom za prijavu sumnjivih slučajeva korupcije.

Apel građanima da preuzmu aktivnu ulogu u borbi protiv korupcije jasno je istaknut na mikrosajtu koji je i dalje aktivan: „... cilj ove kampanje nije samo da informiše: njena namera je pre svega da stimuliše i ohrabri građane da postanu aktivni učesnici ove teške, ali za budućnost Srbije presudne borbe. Zato je u prvi plan stavljen aktivistički karakter koji poziva sve da učine nešto dobro za Srbiju i razotkriju korupciju u svom okruženju.”

Na taj način su, prema navodima Izveštaja o radu Agencije za 2013, prijavljena 203 sumnjiva slučaja korupcije. Građani su se najčešće žalili na zloupotrebu službenog položaja, rad sudova, zloupotrebu javnih resursa, korupciju u oblasti radnih odnosa, rad inspekcija, korupciju u oblasti zdravstva, na sukob interesa, javne nabavke.

Kampanja je ocenjena kao uspešna, pa je tako Agencija za borbu protiv korupcije bila pozvana da je predstavi kao primer dobre prakse na međunarodnom sastanku, „Petom evropskom antikorupcijskom treningu” održanom u Ljubljani, u Sloveniji, u avgustu 2013. „Kod kuće”, u Srbiji, Agencija i autori kampanje dobili su nagradu Udruženja za tržišne komunikacije za sprovedenu društveno odgovornu kampanju. ■

Fotografija preuzeta sa www.prijavikorupciju.rs

REZULTATI

- Osmišljena i sprovedena kampanja podizanja javne svesti tokom aprila 2013.
- Postignut cilj povećanja informisanosti
- Razvijena veb-stranica, sumnjivi slučajevi korupcije prijavljeni preko interneta

LOKALNE ZAJEDNICE POMAŽU IZBEGLICAMA I RASELJENIMA

NAZIV PROJEKTA:
**Unapređenje prava,
zapošljavanja i
životnih uslova
izbeglih i interno
raseljenih lica u Srbiji**

SEKTOR:
**Izbeglice i interno
raseljena lica**

VREDNOST PROJEKTA:
3.500.000 evra

INSTRUMENT:
IPA 2009

KORISNIK:
**Ministarstvo rada,
zapošljavanja i
socijalne politike**

TRAJANJE:
**Decembar 2010 –
decembar 2012.**

Priredba povodom otvaranja Dnevnog centra za decu i roditelje u Temerinu, 21. septembar 2012.

Srbija još pruža utočište za skoro 300.000 izbeglica i interno raseljenih lica sa konfliktnih prostora bivše Jugoslavije. Uprkos naporima Vlade Srbije i pomoći međunarodne zajednice, izbegla i interno raseljena lica ostaju jedna od socijalno najugroženijih grupa u Srbiji. Veliki broj bivših izbeglica, ljudi koji su dobili srpsko državljanstvo, je bez posla i trajno rešenog stambenog pitanja, što doprinosi njihovoj isključenosti iz društva.

Kako bi se poboljšao njihov položaj, Evropska unija i Vlada Srbije, odnosno Ministarstvo rada i socijalne politike, udružili su napore u okviru projekta „**Unapređenje prava, zapošljavanja i životnih uslova izbeglih i interno raseljenih lica**“. Okosnica projekta bila je ideja da se u lokalnim samoupravama poboljša kvalitet usluga socijalne zaštite i poveća kapacitet pružalaca tih usluga tako što će se određen broj izbeglih i interno raseljenih obučiti za te poslove, čime će biti poboljšana njihova integracija u sredine u kojima sada žive.

U sprovođenje projekta bili su uključeni svi nivoi vlasti, ali su ključni akteri bile lokalne samouprave; ukupno 2,6 miliona evra podeljeno je u vidu grantova, odnosno kao bespovratna finansijska pomoć koju je dobilo 25 opština.

Fotografije preuzete sa www.dnevnitemerin.rs

Jedna od njih je Mladenovac, koji je dobio 125.000 evra za projekat socijalne inkluzije izbeglih i interno raseljenih lica. Po ovom projektu socijalna inkluzija izbeglih i interno raseljenih predviđa obuku desetoro Mladenovčana za gerontodomačice i domaćine.

„Zahvaljujući sredstvima koja smo dobili, u narednih godinu dana 94 staračka domaćinstva imaće stalnu pomoć u kućnim poslovima, nabavci namirnica i lekova. Na taj način 10 porodica biće zbrinuto na određeno vreme u smislu da će imati zaposlenje i stalan izvor prihoda. Zbog akreditovane i sertifikovane obuke, oni će i kasnije moći da se zaposle kao gerontodomačice odnosno domaćini jer će imati licencu za tu vrstu posla”, rekla je Dragana Lukač Zečević, članica Opštinskog veća za upravu i obrazovanje koja je osmislila projekat.

Sličan projekat sproveden je i u Kuršumliji, gde su gerontodomačice pružale stručnu negu članovima 60 domaćinstava u kojima žive osobe sa invaliditetom i starije osobe. Projekat je dobio nešto više od 71.000 evra.

Posebno upečatljiv primer je opštine Temerin gde je kroz ovaj projekat u septembru 2012. godine otvoren Dnevni centar za decu i roditelje kao mesto gde deca sa smetnjama u razvoju i mladi sa invaliditetom mogu da provode vreme, uče i druže se u skladu sa svojim sposobnostima. U Centru se organizuje nekoliko radionica – muzičko-dramska, sportska, radnookupaciona; posete lekara i defektologa su redovne, ali isto tako su redovni i odlasci polaznika u pozorište i na lokalne manifestacije. „Ovo je velika pomoć našoj porodici; prvi put mogu da svoje dete ostavim drugima, znajući da je na sigurnom i da se oseća dobro”, rekla je o Centru jedna majka.

Nakon završetka projekta, lokalna samouprava obezbedila je nastavak rada Centra. Da je Centar veoma aktivan, pokazuje primer iz septembra 2014. godine. Uz pomoć nastavnice-defektologa, talentovani Toma Šandor (13) učestvovao je na likovnom konkursu „Zelene ideje za naš grad” koji su organizovali Delegacija EU i EU info centar i imao priliku da kao nagrađen dođe u Beograd i učestvuje na otvaranju izložbe najuspelijih radova.

I ostale opštine koje su dobile grantove imaju svoje uspešne priče – to su gerontodomačice u Alibunaru, kućna nega u beogradskoj opštini Savski venac i Zvezdara, Gerontološki centar u Paraćinu... Ukupno 218 interno raseljenih lica u više gradova završilo je obuke za rad u centrima za pomoć porodici, centrima za dnevni boravak lica sa invaliditetom, nezi starih lica. Više od 100 izbeglica i raseljenih lica dobilo je posao u okviru projekta.

Jedan od polaznika obuka rekao je: „Omogućena nam je obuka, uvod u posao i sama mogućnost pronalaska posla.”

U momentu pokretanja projekta, u Srbiji je, prema podacima Komesarijata za izbeglice, bilo oko 210.000 izbeglih i oko 70.000 raseljenih lica. U junu 2014, broj registrovanih izbeglica bio je oko 204.000, dok je interno raseljenih bilo znatno manje - oko 43.000. Zajedno sa srpskim vlastima, Evropska unija nastavlja da ulaže napore za rešavanje problema sa kojima se te dve kategorije suočavaju. ■

REZULTATI

- Realizovano 28 projekata u 25 opština koje su dobile grantove
- Obučeno 218 interno raseljenih lica za poslove pružanja usluga socijalne zaštite
- Više od 100 izbeglih i interno raseljenih dobilo posao u okviru projekta
- Uspostavljene nove socijalne usluge

DRUGA ŠANSA: IZ OGLEDA U SISTEM

NAZIV PROJEKTA:

**„Druga šansa“
– razvoj sistema
funkcionalnog
osnovnog obrazovanja
odraslih u Srbiji**

SEKTOR:

Obrazovanje

VREDNOST PROJEKTA:

4.000.000 evra

INSTRUMENT:

IPA 2008

KORISNIK:

**Ministarstvo prosvete,
nauke i tehnološkog
razvoja**

TRAJANJE:

**Septembar 2010 –
septembar 2013.**

Projektna arhiva

Marko Stanković (23) i njegova sestra Marijana (21) iz Požarevca prisećaju se kako su rešili da se prijave na program funkcionalnog osnovnog obrazovanja odraslih u lokalnoj osnovnoj školi, koji je pokrenut školske 2011/2012. godine: „Prvi put idemo u školu jer nam majka ranije to nije dozvoljavala. Uvek se bojala da će nas neko oteti i svaki put kada bi počinjala nova školska godina, ona bi nas odvodila negde. Policija i socijalni radnici su dolazili, ali bi nas ona svaki put sakrila. Umrta je pre tri godine, pa smo i mi dobili drugu šansu za obrazovanje.“

Brat i sestra su samo dvoje od oko 4.500 odraslih starijih od 15 godina koji su stekli osnovno obrazovanje u okviru tog programa. Program je razvijen i testiran u okviru trogodišnjeg projekta **„Druga šansa – razvoj Sistema funkcionalnog osnovnog obrazovanja u Srbiji“** koji je finansirala Evropska unija, a sproveden je u saradnji sa Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

Cilj projekta bio je doći do programa koji će polaznicima zaista omogućiti drugu šansu za obrazovanje, a samim tim i šansu za bolji život, kao i smanjenje broja „osipnika“ iz formalnog sistema obrazovanja. Razlozi za njegovo pokretanje bili su sumorni podaci: prema rezultatima popisa stanovništva u Srbiji iz 2011. godine, oko 850.000 odraslih, odnosno 14% stanovništva starijeg od 15 godina nema završenu osnovnu školu. Bez dana škole je 164.884 osoba, a 1.279.116 osoba ima završenu samo osnovnu školu, bez ikakvih stručnih kvalifikacija. U protekle dve decenije u zemlji je postojalo samo 16 škola za osnovno obrazovanje odraslih u kojima se radilo po redukovanim programima za decu i koje su na godišnjem nivou mogle da školuju samo do 2.000 odraslih.

Ovakvo stanje je potpomoglo očuvanje začaranog kruga nepismenosti, nezaposlenosti i siromaštva među hiljadama mladih u Srbiji od kojih su mnogi romske etničke pripadnosti i/ili potiču iz socijalno ugroženih porodica.

Polaznik projekta, Borivoje Martinović (32) iz sela Topolnica, kaže da se školovao do četvrtog razreda osnovne škole, a za pohađanje viših razreda morao je putuje do Donjeg Milanovca, pa su roditelji zbog toga i zbog nemaštine odlučili da ga ne šalju dalje u školu.

Kao i Stankovići, i Borivoje i drugi polaznici projekta imali su iskrenu želju da unaprede svoje sposobnosti čitanja i računanja, svesni da će im to povećati izgleda za nalaženje dobrog posla.

U projekat je bilo uključeno 70 osnovnih škola sa teritorije cele Srbije. Program je organizovan u tri jednogodišnja ciklusa obrazovanja – u prvom ciklusu polaznici završavaju prva četiri razreda osnovne škole, u drugom ciklusu peti i šesti razred, a u trećem ciklusu sedmi i osmi razred i stručnu obuku za jedno od 50 ponuđenih zanimanja u trajanju do tri meseca. Ukupno 4.535 odraslih je uspešno završilo program i dobilo svedočanstvo o završenim razredima osnovne škole. Za realizaciju nastave oformljena su 154 školska tima, a 1.355 nastavnika iz osnovnih i srednjih škola prošlo je set obuka za rad u obrazovanju odraslih. Stručne obuke su bile organizovane u 84 srednje stručne škole, što je organizovala i finansirala Nacionalna služba za zapošljavanje. Ukupno je 1.250 polaznika prošlo odabrane stručne obuke, a najveće interesovanje vladalo je za obuke za pomoćnog kuvara, zavarivača gasom, obuku za održavanje motora i motornih vozila, za frizere i trgovce.

Pored toga, Evropska unija je sa 300.000 evra finansirala nabavku opreme za škole u kojima je projekat sproveden: shodno potrebama, škole su dobile kompjutere, kopir-aparate, projektore.

Rezultati projekta „Druga šansa“ doprineli su da Narodna skupština usvoji u junu 2013. Zakon o obrazovanju odraslih, a program funkcionalnog osnovnog obrazovanja uveden je u redovni sistem obrazovanja od školske 2013/2014. godine i primenjuje se u 73 osnovne škole.

Planirano je da do kraja 2014. godine Program stručne obuke, koji se finansira u okviru mera Nacionalne službe za zapošljavanje, završi oko 700 polaznika; takođe, sprovedena je dodatna obuka nastavnika za nove predmete – Preduzetništvo i Odgovorno življenje.

U školskoj 2014/2015. godini planiran je upis oko 5.500 polaznika, a andragoški asistenti su angažovani u 57 škola širom Srbije .

Za polaznike, program je bio zaista novi početak: tako je Ana Vukomanović (58), polaznica prvog ciklusa iz Vrnjačke Banje, na završnoj konferenciji izjavila da se u školu upisala jer je želela da nauči da čita i piše, dok je Slavko Petrović (30) iz Kragujevca nakon završenog trećeg ciklusa u „Drugoj šansi“ od svog poslodavca, austrijske firme za proizvodnju građevinskih mašina i uređaja, dobio ugovor na neodređeno.

REZULTATI

- Osnovno obrazovanje i stručna obuka za 4.535 odraslih
- Obuke za obrazovanje odraslih pohađalo 1.355 nastavnika osnovnih i srednjih škola
- Nabavljena nova digitalna oprema za 70 škola uključenih u projekat
- Program je od školske 2013/14 godine uveden u redovan sistem obrazovanja u Srbiji

EU INFO MREŽA

Informaciona mreža Evropske unije u Srbiji (EU info mreža) pruža sve relevantne informacije o Evropskoj uniji, njenoj istoriji, institucijama i načinu funkcionisanja, kao i o odnosima Evropske unije i Srbije. EU info mrežu čine Informacioni centar EU u Beogradu i dva info kutka – jedan u Novom Sadu i jedan u Nišu, koji su osnovani u septembru 2014. Glavna uloga mreže jeste da unapredi opšti nivo znanja o aktivnostima Evropske unije u Srbiji, da pruži informacije o pomoći koju EU pruža, kao i o procesu evropskih integracija. Putem EU info mreže, građani se mogu informisati, između ostalog, i o programima EU za mlade, obrazovnim programima, kao i programima podrške istraživanjima i inovacijama. EU info centar u Beogradu i dva EU info-kutka su mesta gde građani mogu da dobiju informacije o Evropskoj uniji, kao i da učestvuju u raznovrsnim događajima u oblasti kulture i obrazovanja. Informacije se pružaju na licu mesta, telefonom i/ili putem elektronske pošte.

EU INFO KUTAK NOVI SAD

Informacioni kutak Evropske unije (EU info kutak) u Novom Sadu je mesto na kojem će građani moći da dobiju tačne i relevantne informacije o Evropskoj uniji, njenim institucijama, programima i fondovima, kao i o mogućnostima koje Srbija i njeni građani imaju u toku procesa pridruživanja. Osnovan je u septembru 2014. godine, a od početka 2015. Vojvođani će imati priliku i da posete EU info kutak koji će otvoriti vrata novih prostorija, smeštenih u strogom centru grada. Prostorije namenjene građanima biće mesto okupljanja tokom svih kampanja i obeležavanja važnih datuma koje organizuje EU, kao što je proslavljanje Evropskog dana jezika. Cilj EU info kutka jeste upoznavanje i povezivanje svih zainteresovanih sa procesom evropskih integracija, kao i promovisanje različitosti i interkulturalne saradnje u Pokrajini, domu više od 25 nacionalnih manjina.

EU info kutak Novi Sad

Dimitrija Tucovića 14, 21000 Novi Sad*; Telefon 021/422253

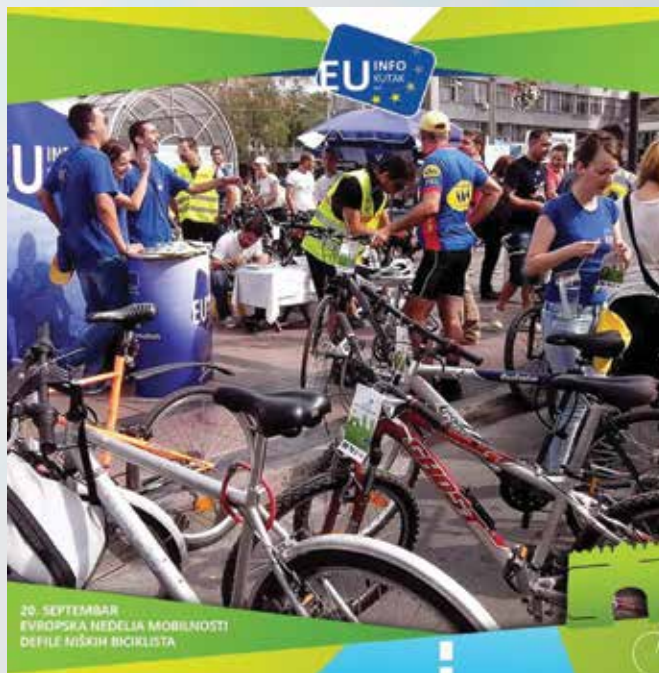
E-mail: officens@euinfo.rs [euipnovisad](https://www.facebook.com/euipnovisad) [@EUinfoNS](https://twitter.com/EUinfoNS)

*Privremena adresa, do otvaranja javnog prostora.

EU INFO KUTAK NIŠ

EU info kutak Niš predstavlja mesto u kojem stanovnici najvećeg grada u jugoistočnoj Srbiji, kao i ostalih gradova iz regiona, mogu da dobiju informacije u vezi sa Evropskom unijom. EU info kutak Niš je na usluzi građanima od septembra 2014. godine, kojima se već predstavio kroz nekoliko akcija. Nišlije su imale priliku da u velikom broju podrže ili učestvuju u akciji Dan bez automobila, u okviru Evropske nedelje mobilnosti, što je samo jedna od velikih akcija koju za građane tog dela Srbije priprema EU info kutak Niš. Ovo će biti mesto susreta i tokom drugih kampanja kojima se obeležavaju važni evropski, ali i međunarodni datumi. EU info kutak u Nišu pomoći će u umrežavanju organizacija civilnog društva koje se bave Evropskom unijom, omladinskih organizacija, kao i ostalih aktera iz tog i okolnih gradova koji su uključeni u proces evropskih integracija.

EU info kutak Niš

Obrenovićeva bb, TPC Kalča BI-42, 18000 Niš*; Telefon 066/8386821

E-mail: officenis@euinfo.rs [euipnis](https://www.facebook.com/euipnis) [@EUInfoNis](https://twitter.com/EUInfoNis)

*Privremena adresa, do otvaranja javnog prostora.

EU INFO CENTAR

Od maja 2011, Informacioni centar EU, smešten u Domu omladine Beograda, mesto je na kome građani mogu da dobiju informacije o EU, te da učestvuju u različitim događajima u oblasti kulture i obrazovanja. Misija centra je da poboljša opštu informisanost o procesu pristupanja EU, da približi Evropsku uniju građanima Srbije, te da odgovori na sva njihova pitanja koja se tiču EU, njenog funkcionisanja i istorije.

EU info centar

Dečanska 1, 11000 Beograd

Telefon 011/3229922

E-mail: info@euinfo.rs

 [euinfo.rs](https://www.facebook.com/euinfo.rs)

 [@EUICBG](https://twitter.com/EUICBG)

 [euicbg](https://www.youtube.com/euicbg)

Radno vreme

Ponedeljak – petak: 10:00–19:00

Subota: 10:00–15:00

EU INFO CENTAR OSTVARUJE SVOJU MISIJU TAKO ŠTO:

- organizuje debate o evropskim vrednostima, politikama i funkcionisanju institucija EU (simulacija rada Evropskog parlamenta)
- razvija partnerstvo sa organizacijama i institucijama aktivnim u procesu pridruživanja Srbije Evropskoj uniji
- približava građanima Srbije perspektive koje se otvaraju pristupanjem EU.

PITAJTE NAS

U EU info centru možete naći odgovore na sva vaša pitanja u vezi sa Evropskom unijom: od njene istorije do poslednjih izmena zakona EU. Osim toga, tu smo da vam pomognemo pri pronalaženju informacija o projektima i programima koje finansira EU. Pitanja nam možete postaviti u prostorijama Centra ili elektronskom poštom na info@euinfo.rs. Informacije koje ćete dobiti su prilagođene perspektivi Srbije i potrebama građana jer EU info centar nastoji da se približi građanima i onome što ih zaista zanima.

POSETITE NAS

Centar je otvoren za grupne posete; Centar organizuje seminare, radionice, debate i druge događaje o pitanjima evropskih integracija, kao i kulturne događaje i umetničke izložbe. Centar je dostupan svim građanima Srbije: sve što treba da uradite jeste da unapred najavite grupnu posetu telefonom ili elektronskom poštom.

BAZA PODATAKA BIBLIOTEKE

Na raspolaganju vam je gotovo 2.000 publikacija i knjiga (na srpskom i engleskom): informativni leci i brošure o EU, njenim politikama, proširenju, odnosima između Srbije i Unije. Raznovrsna ponuda publikacija je dostupna u štampanom izdanju ukoliko posetite Centar, dok su publikacije u elektronskom formatu dostupne za preuzimanje sa sledećih veb-stranica: www.euinfo.rs, www.europa.rs i www.eubookshop.eu.

